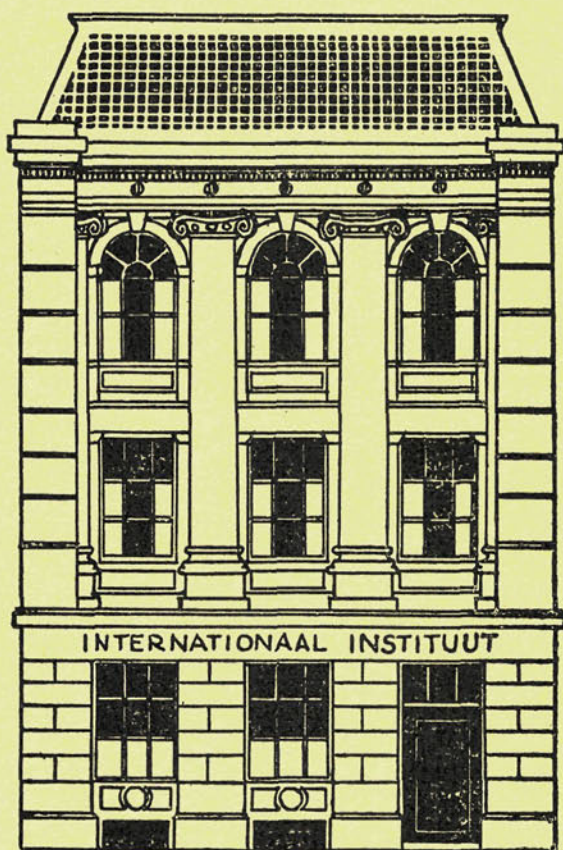
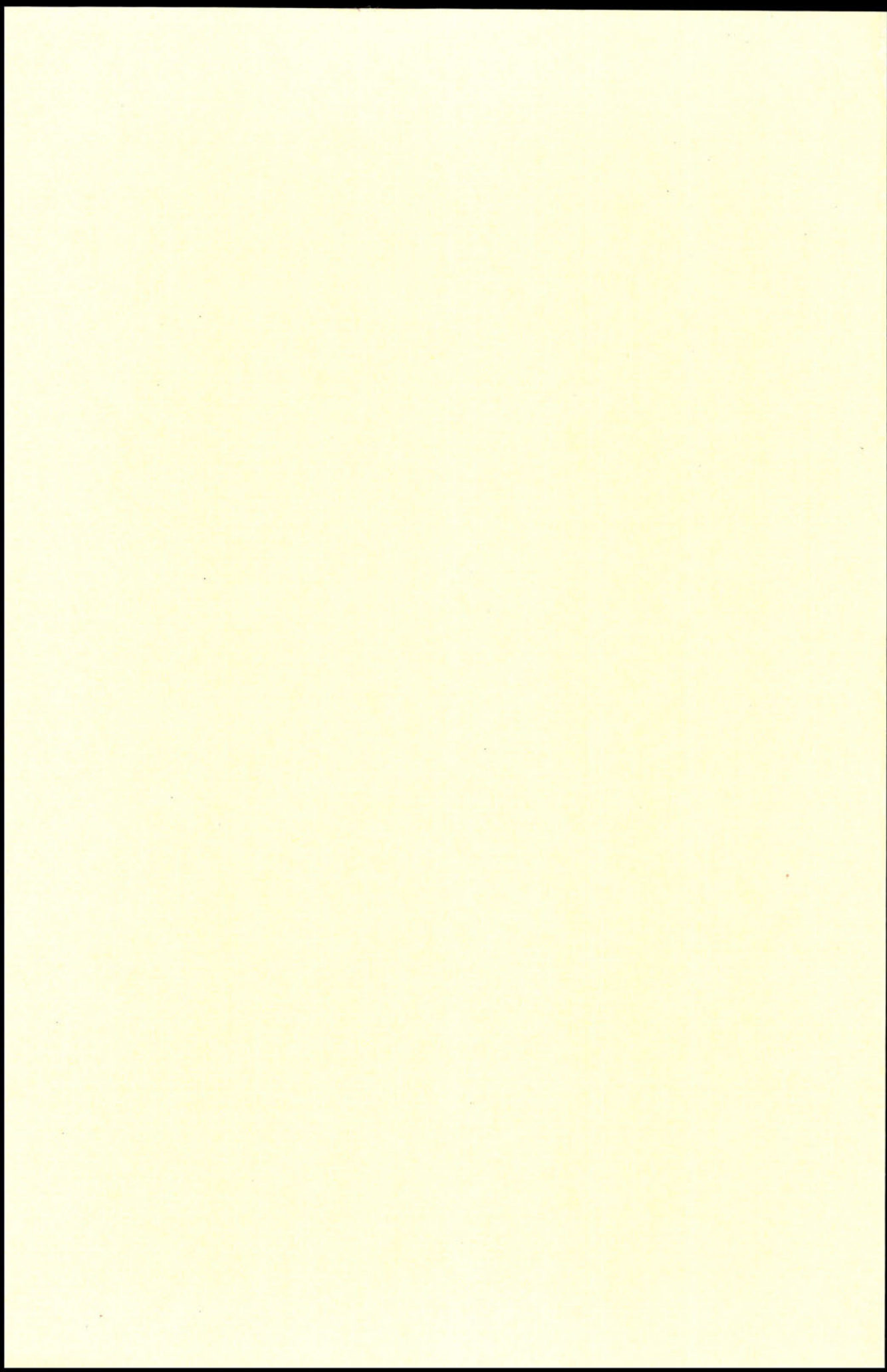

INTERNATIONAAL INSTITUUT
VOOR
SOCIALE GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG 1957

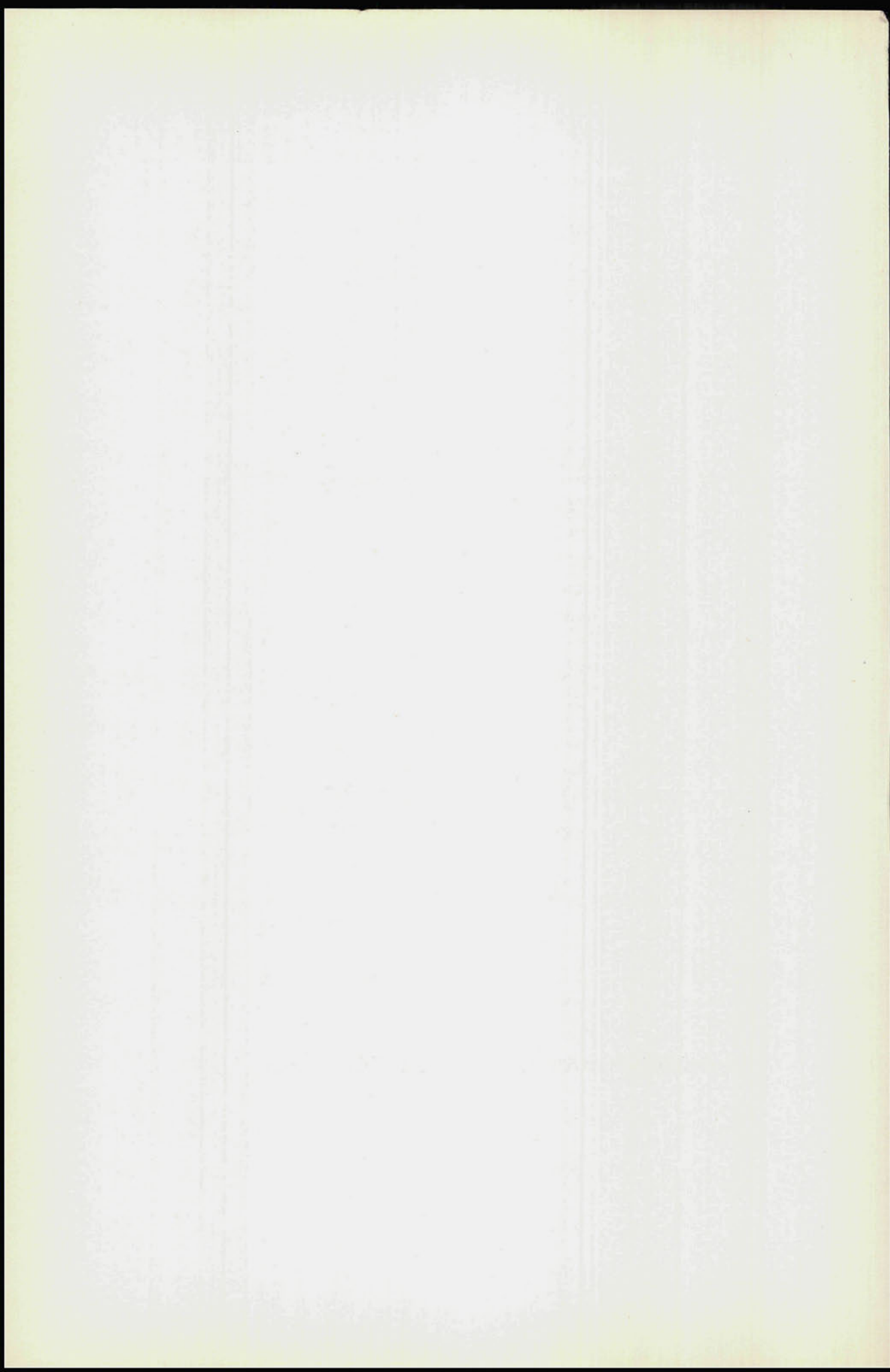
INTERNATIONAAL INSTITUUT
VOOR
SOCIALE GESCHIEDENIS

JAARVERSLAG

1957

KEIZERSGRACHT 264 - AMSTERDAM

JAARVERSLAG OVER 1957

1. Bestuur en Directie

In de loop van dit verslagjaar werd voorzien in de vacature, ontstaan door het overlijden van Prof. Dr. L. G. J. Verberne: Dr. P. A. J. M. Steenkamp verklaarde zich tot vreugde van het bestuur bereid, het lidmaatschap te aanvaarden.

Het bestuur is thans als volgt samengesteld:

Ir. H. Vos, te Wassenaar, voorzitter, vertegenwoordigend De Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank N.V.

Prof. Dr. A. J. C. Rüter, te Haarlem, secretaris

Dr. Fr. Adler, te Zürich

J. Braunthal, te Londen

Prof. Dr. I. J. Brugmans, te Amsterdam, vertegenwoordigend het Nederlandsch Economisch-Historisch Archief

Dr. L. Brummel, te 's-Gravenhage, vertegenwoordigend het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen

Prof. Dr. G. D. H. Cole, te Oxford

Dr. H. A. Enno van Gelder, te 's-Gravenhage, vertegenwoordigend de Koninklijke Akademie van Wetenschappen

Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman, te 's-Gravenhage

Mr. H. Hardenberg, te 's-Gravenhage, vertegenwoordigend het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen

Prof. Dr. J. M. Romein, te Amsterdam, vertegenwoordigend de Faculteit van Letteren en Wijsbegeerte der Universiteit van Amsterdam

Mr. A. de Roos, te Amsterdam, vertegenwoordigend de gemeente Amsterdam

C. M. Simonsz, te Wassenaar, vertegenwoordigend De Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank N.V.

Dr. P. A. J. M. Steenkamp, te Uithoorn.

De directie werd gevoerd door Prof. Dr. A. J. C. Rüter.

2. Algemene beschouwingen

De ontwikkeling van het Instituut in 1957 geeft het bestuur in vele opzichten reden tot voldoening en dankbaarheid. De instanties, die het Instituut financieren, leverden door verhoging van subsidie een niet genoeg te waarderen bijdrage tot verdere consolidatie van de financiële positie van het Instituut. De activiteit was, in verhouding tot de beschikbare middelen en het aantal medewerkers, zeer bevredigend: zowel bij de acquisitie als bij de voorbereidende werkzaamheden voor publikaties werden gunstige resultaten bereikt. Die activiteit wekte weer belangstelling en won voor de wetenschappelijke arbeid van het Instituut verdere financiële steun. Tot vreugde van het bestuur schonk het Prins Bernhard Fonds het Instituut een fraai Recordak leesapparaat, waaraan bij het toenemend gebruik van microfilms grote behoefte bestond. De Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek, de Deutsche Forschungsgemeinschaft en de Rockefeller Foundation verstrekten voor de voorbereiding dan wel uitgave van publikaties geldelijke steun of zegden deze toe. Dit laatste is, zoals nog nader uiteengezet zal worden, zonder twijfel een belangrijk punt in de ontwikkeling van het Instituut.

Wat de consolidatie van de financiële positie betreft, dient er op gewezen te worden, dat deze positie sedert de bevrijding een bron van zorg voor het bestuur is geweest; bij herhaling heeft het er in de jaarverslagen op gewezen, dat het Instituut op een te smalle en te wankel basis rustte. In dit verband bleven de kosten van voorbereiding en uitgave van niet-periodieke wetenschappelijke publikaties buiten beschouwing, omdat men er naar wilde streven, hiertoe andere bronnen aan te boren dan de subsidies van het Departement van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, de gemeente Amsterdam en de Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank. Ook met deze, door de gegeven situatie wel noodzakelijke beperking was de basis echter te smal, om het bestaande apparaat redelijk te doen functioneren; de begroting liet zelfs geen ruimte voor voldoende bindwerk of vernieuwing van meubilair en kantoormachines. Wankel was de basis, omdat de salarissen van de medewerkers zeer ongunstig afstaken bij die, welke door soortgelijke instellingen worden uitgekeerd. Deze onderbetaling werd niet alleen sociaal bedenkelijk, maar voor het Instituut bepaald gevaarlijk genoemd. Groot verloop van medewerkers en langdurige vacatures werken uiterst storend, zeker in een gespecialiseerde instelling, die gespecialiseerde en ervaren krachten dringend nodig heeft. Dit klemt te meer, indien de bezetting niet ruim is.

Na een eerste bijdrage tot consolidatie in 1956 hebben de subsidiegevers in dit verslagjaar een tweede willen toestaan en het is van belang het effect van deze bijdragen in ogenschouw te nemen. In de eerste plaats zijn middelen ter be-

schikking gesteld om het bestaande apparaat op redelijke, maar, gegeven de taak van het Instituut, bescheiden voet te doen functioneren. Hoe verheugend dit ook is, niet mag uit het oog verloren worden, dat hierbij nadruk ligt op *bestaand apparaat* en *bescheiden voet*. Evenmin, dat b.v. het leeuwendeel van de kosten van het bindwerk moest worden bekostigd uit een gift-in-eens van het Provinciaal Bestuur van Noordholland, en dat een niet onbelangrijk deel van de middelen tot dekking nog gevonden moest worden in een zo onberekenbare en tijdelijke bate als verkoop van dubbeltallen. In de tweede plaats was het mogelijk, om in 1956 en 1957 een periodieke verhoging uit te keren. Dit betekende een verkleining van de achterstand in de salariëring, zeker geen opheffing: de salarissen van het Instituut steken nog steeds ongunstig af bij die van soortgelijke instellingen en verdere verhoging zal niet uit mogen blijven, indien het Instituut zijn medewerkers behouden wil: ook in 1957 leed het op dit punt nog gevoelige verliezen. Dat het zaak is, deze medewerkers te behouden, vooral nu de wetenschappelijke arbeid op gang, en de daartoe vereiste middelen beschikbaar komen, behoeft geen betoog.

Het bovenstaande zal voldoende zijn om te rechtvaardigen, dat het bestuur, bij al zijn erkentelijkheid voor de verhoging der subsidies, nog steeds niet zonder zorg is voor de financiële positie van het Instituut. Mocht b.v. door de ongunst der tijden een volgende periodieke verhoging van de salarissen onmogelijk blijken, dan zou dit bepaald ernstige gevolgen hebben. In een zo loonintensief bedrijf, waar de materiële uitgaven slechts krap zijn bemeten en in feite nog niet ten volle gedekt, zou bezuiniging op niet-personele posten al heel moeilijk door te voeren zijn.

De subsidies, waarvan hier sprake was, strekten, het werd reeds gezegd, tot het doen functioneren van het bestaande apparaat, tot het vervullen van de taak, waarvoor het Instituut reeds jaren stond, maar niet tot het verrichten van wetenschappelijke arbeid, het voorbereiden en uitgeven van niet-periodieke publikaties. Wel is deze arbeid sedert de oprichting mede doel van het Instituut, maar het bestuur stelde zich op het standpunt, dat deze slechts in internationale samenwerking kon worden verricht en daarom zowel uit Nederlandse als niet-Nederlandse bron moest worden bekostigd. Het is moeilijk geweest, deze laatste wens te verwezenlijken, maar tenslotte lijken deze moeilijkheden in 1957, na langdurige onderhandelingen, voor een goed deel overwonnen.

De Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek verstrekte de Nederlandse bijdrage in de internationale samenwerking, die het Instituut in staat stelde, als Nederlandse instelling zeggenschap en een evenredig aandeel in de vruchten dezer coöperatie te behouden. In 1957 stelde zij ter beschikking het honorarium van een tweede wetenschappelijk medewerker voor de Review, alsmede het honorarium van een wetenschappelijke

hulpkracht, vertaal- en reiskosten ten behoeve van een publikatie over de Russische geschiedenis 1917-1922. Bovendien zegde Z.W.O. bijdragen toe voor een vijftal andere publikaties, waarvan het Instituut de bewerking voorbereidt. De Deutsche Forschungsgemeinschaft verklaarde zich na langdurige onderhandelingen bereid, de uitgave van de reeks Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der deutschen und österreichischen Arbeiterbewegung te subsidiëren, terwijl de Rockefeller Foundation financiële steun toezegde voor de jaren 1958-1960. Het doel van het verstrekken van deze steun is, het Instituut in staat te stellen, buitenlanders voor het wetenschappelijk werk van het Instituut aan te trekken of hun dat werk te vergemakkelijken. Met andere buitenlandse instanties worden de onderhandelingen over samenwerking dan wel financiële steun voortgezet.

De behuizing van het Instituut vroeg bij voortdurend de aandacht van het bestuur. Wel konden in 1956 dank zij de krachtige en ruime steun van de gemeente Amsterdam de voorzieningen getroffen worden, die het gebouw geschikt maakten, de last te blijven torsen, die het tot nu toe droeg, maar het toenemend gebruik en de groei der verzamelingen vergen, naar dit verslagjaar duidelijk bleek, uitbreiding op korte termijn. Bij de vele moeilijkheden, die daarbij te overwinnen zijn, is het begrip, dat het gemeentebestuur van Amsterdam voor de situatie toont, het bestuur een grote steun.

Bij een overzicht der werkzaamheden treft in de eerste plaats, dat de acquisitie een gunstig verloop had. Weer bezorgde de Review het Instituut een groot aantal nieuwe boeken van zeer goede kwaliteit, schonken instellingen en particulieren oude en nieuwe gedrukte geschriften, soms tot hele collecties toe, en werd er diligent gewerkt aan het verzamelen van brochures en periodieken. Terwijl de in 1956 gesloten overeenkomst met de Association pour la Conservation des Valeurs Culturelles Russes ons ook dit verslagjaar aanwinsten bezorgde, werden er twee nieuwe overeenkomsten gesloten. Het Domela Nieuwenhuisfonds besloot, de nalatenschap van Ferdinand Domela Nieuwenhuis in langdurig depot te geven. Deze omvat zijn bibliotheek, archief, de inventaris van zijn studeerkamer alsmede platen en schilderijen. De heer César Domela Nieuwenhuis voegde hier nog een jeugdportret van zijn vader aan toe. Voorts besloot het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen, zijn archief geleidelijk aan het Instituut in depot over te dragen.

Het aantal archieven, dat het Instituut dit jaar, hetzij in origineel, in microfilm of fotocopie, verwierf, is zeer bevredigend. Dat zich hieronder belangrijke buitenlandse bevinden dankt het Instituut in de eerste plaats aan zijn bestuurslid, de heer J. Braunthal. De heer Braunthal heeft dit jaar op zijn reizen in Europa, het Nabije en Verre Oosten de acquisitie zeer bevorderd. De oogst in het Oosten waren over het algemeen gedrukte werken, die de documentatie

van het Instituut over de Aziatische landen zeer te stade komen, in Europa naast gedrukte werken veelal archivalia. Het is zeer te wensen, dat de heer Braunthal zijn werkzaamheid zal voortzetten. Tenslotte kon het Instituut door aankoop van antiquarische en van nieuwe verschenen werken alsmede van microfilms zijn verzamelingen aanvullen en verder afronden.

De conservatie van het materiaal door restauratie van documenten of door het binden, c.q. restaureren van gedrukte werken vond dit jaar voortgang dank zij de eerder vermelde, speciaal voor dit doel bestemde gift van het Provinciaal Bestuur van Noordholland.

Het toegankelijk maken der verzamelingen door de catalogisering der gedrukte werken en de inventarisering der collecties documenten vorderde, maar ook dit jaar slechts langzaam. Verloop en vacatures remden de catalogisering; eigen opleiding van catalogiseersters kon deze moeilijkheden in dit verslagjaar slechts ten dele opheffen. De titelbeschrijving der Russische afdeling vond ook slechts langzaam voortgang. De inventarisering der archieven vorderde langzaam, wat niet behoeft te verwonderen, indien men in aanmerking neemt, dat de werkzaamheden der wetenschappelijke medewerkers vele zijn en hun tijd door de op gang komende wetenschappelijke activiteit van het Instituut steeds meer in beslag genomen wordt.

Het gebruik der collecties werd naar vermogen gestimuleerd. Het aantal buitenlandse relaties werd daartoe uitgebreid en nauw contact met de Raad van Advies onderhouden. De pogingen, om onderscheidene organisaties, die op sociaal gebied werken, te wijzen op het materiaal en de faciliteiten, die het Instituut hun biedt, en voor het werk van onze instelling te interesseren, werden voortgezet. Belangstelling bleek ruimschoots aanwezig, zodat er alle aanleiding is, op de ingeslagen weg voort te gaan.

De wetenschappelijke arbeid tenslotte van het Instituut, die in zeker opzicht de bekroning is van de acquisitie en het toegankelijk maken door ordening, catalogisering en inventarisatie, werd in de eerste plaats gericht op het verwerken dan wel uitgeven der verzamelde documenten. Deze arbeid had in 1957 de volgende aspecten:

a. De *International Review of Social History* beleefde zijn tweede jaargang. Het aantal abonnementen steeg regelmatig en er was een ruim aanbod van kopij. Afgezien van zijn waarde als internationaal orgaan op het gebied der sociale geschiedenis, is de *Review* voor het Instituut van groot representatief belang.

b. Zoals gezegd, werd dit jaar de financiële grondslag voor de uitgave van de reeks *Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der deutschen und österreichischen Arbeiterbewegung* definitief gelegd. Persklaar is de corres-

pondentie van Moses Hess, bewerkt door Prof. Dr. Edmund Silberner in samenwerking met het hoofd van onze Duitse afdeling, de heer W. Blumenberg, en de memoires van Karl Kautsky, die onder de titel *Erinnerungen und Erörterungen* door Dr. Benedikt Kautsky voor uitgave zijn gereed gemaakt. In aansluiting hierop kan vermeld worden, dat een bibliografie van Kautsky in vergevorderde staat van voorbereiding is.

In bewerking zijn Wilhelm Liebknechts Briefwechsel mit Marx und Engels, Engels Briefwechsel mit Bebel en Wilhelm Dittmanns *Erinnerungen*, resp. met Prof. Dr. G. Eckert, de heer W. Blumenberg en Dr. G. Kotowski als bewerker. In dit kader dient vermeld te worden, dat een vermeerderde en verbeterde druk van de inventaris van de publikaties, manuscripten en brieven van Moses Hess, door Prof. Dr. Edmund Silberner in 1954 in het Bulletin van het Instituut gepubliceerd, binnenkort als uitgave van het Instituut, maar niet in deze reeks, zal verschijnen.

De arbeid voor de publikatie van de verslagen der Sozialdemokratische Reichstagsfraktion 1912-1919, die het Instituut met de Kommission für Geschichte des Parlamentarismus und der Politischen Parteien voorbereidt, werd voortgezet.

c. De *Studies on Social History* zagen in dit verslagjaar hun tweede deel nog niet verschijnen. Wel werd een oplossing gevonden voor de in het vorig jaarverslag vermelde moeilijkheden, die ten aanzien van de uitgave der Franse vertaling van Dr. B. W. Schaper's biografie van Albert Thomas rezen, toen het Internationaal Arbeidsbureau de in uitzicht gestelde steun bij de vertaling niet verlenen kon. Dank zij de hulp van de Association „Le Souvenir d'Albert Thomas" kon de vertaling worden verzorgd, zodat de uitgave naar alle waarschijnlijkheid niet al te lang meer op zich zal laten wachten. Een derde geschrift, dat voor deze reeks in aanmerking zou kunnen komen, is in bewerking.

d. Voor de Russische reeks bereidt het hoofd van onze Russische afdeling, Dr. J. M. Meijer, met assistentie van de heer A. Voogd, een publikatie voor over de Russische sociale geschiedenis na 1917. Sir Isaiah Berlin, hoogleraar te Oxford, zegde in beginsel toe, de correspondentie van Herzen met zijn westerse correspondenten voor het Instituut voor uitgave gereed te maken. Plannen tot uitgave van manuscripten van Bakoenin, reeds in het vorig jaarverslag vermeld, zijn nog in studie, maar lijken voor verwezenlijking vatbaar.

e. Overwogen wordt, een Nederlandse sociaal-historische reeks uit te geven. Als eerste deel zou hierin kunnen worden opgenomen een historisch overzicht van de sociale verhoudingen in de Twentse textielindustrie 1918-1955, dat in samenwerking door een aantal deskundigen geschreven zou worden.

De algemene beschouwingen in het jaarverslag over 1956 werden besloten met de opmerking, dat het Instituut zijn centrale positie in een internationale

samenwerking op het gebied der sociale geschiedenis zou kunnen vervullen en wel zo, dat het als Nederlandse instelling zeggenschap en een evenredig aandeel in de vruchten der coöperatie behield, indien de financiële positie werd geconsolideerd, steun van buitenlandse instellingen verworven, een uitbreiding van het gebouw tot stand gebracht en indien ook gewaakt werd voor overspanning der activiteit. In dit verslagjaar is een internationale samenwerking tot stand gekomen en steun van buitenlandse instellingen verworven; over uitbreiding van beide wordt onderhandeld. Indien aan bovenstaande voorwaarden wordt voldaan, lijkt het Instituut zich in de gewenste richting te kunnen ontwikkelen. Van al deze voorwaarden klemt op dit ogenblik het meest de consolidatie van de financiële positie: van het behoud der waarlijk niet brede financiële en personele basis hangt in de eerste plaats het welslagen van het werk af.

3. Medewerkers

Het bestuur spreekt gaarne zijn erkentelijkheid uit voor de toewijding, die de medewerkers ook in dit verslagjaar ten aanzien van het Instituut hebben betoond.

Op 31 december verliet de medewerker voor het Nederlands-Engels-Amerikaans Kabinet, Dr. Fr. de Jong Edz., de dienst van het Instituut, om een functie te aanvaarden bij de universiteit van Amsterdam. Dr. de Jong was sinds 1947 aan het Instituut verbonden, dat hij door vele en velerlei diensten aan zich heeft verplicht. Het Instituut ziet deze bekwame en ervaren medewerker node vertrekken. In zijn plaats werd benoemd mejuffrouw J. Dommissie.

Ook dit jaar was er groot verloop onder de catalogiseersters. Mevrouw M. J. W. Bijvoet-Kroes, die gedurende een beperkt aantal uren per week haar medewerking verleende, beëindigde deze op 30 maart. Mejuffrouw J. W. den Broeder, in eigen bedrijf opgeleid, aanvaardde haar taak als catalogiseerster op 15 mei, op welke datum zij als assistente voor de periodieken vervangen werd door mevrouw K. F. Bastinck-Maeser, die ons op 31 juli weer verliet en opgevolgd werd door mejuffrouw M. J. Hiemstra. Laatstgenoemde bleef slechts een maand; de zo ontstane vacature kon eerst op 1 november vervuld worden door de benoeming van mejuffrouw Chr. van der Hoeven. Mejuffrouw den Broeder verliet de dienst van het Instituut op 30 september, evenals de gediplomeerde catalogiseerster mejuffrouw W. T. te Wechel, die haar arbeid op 1 juli aangevangen had. In de zo ontstane vacatures is weer enigermate voorzien, doordat mevrouw J. M. Oudejans-Van Beest op 1 november voor halve dagen als catalogiseerster werd aangesteld, terwijl mevrouw M. P. M. Wiardi Beckman-Wackie Eysten gedurende drie dagen per week aan de catalogisering deelnam

Mejuffrouw S. C. van Veen verleende van 21 januari tot 16 maart gedurende halve dagen hulp als typiste.

Ook in 1957 werkten bij het Instituut zes werkloze hoofdarbeiders mede aan de ordening en inventarisering der collecties. Voor hun toewijding spreekt het bestuur gaarne zijn erkentelijkheid uit.

4. Bibliotheek

In 1957 verwierf het Instituut wederom meer gedrukte werken dan in het vorige verslagjaar. Het aantal recente publikaties, dat onze instelling door de Review, door aankoop of schenking verwierf, beliep 2060 tegenover 1785 in 1956. Oudere boeken, brochures en periodieken won het Instituut dit jaar in groten getale, hetzij door schenking, hetzij door koop. In de eerste plaats dient in dit verband vermeld te worden de omvangrijke bibliotheek van F. Domela Nieuwenhuis, die onze instelling in langdurig depot verkreeg. Deze collectie is even omvangrijk als heteroog, maar bevat een aantal belangrijke werken op sociaal-historisch gebied en geeft bovendien een duidelijk beeld van de geestelijke achtergrond van haar eigenaar. Van groot belang was bovendien, dat de erfgenamen van wijlen Prof. Dr. G. A. van den Bergh van Eysinga, erkende autoriteit ten aanzien van de Duitse theoloog en socialist Bruno Bauer, het Instituut toestonden, zijn verzameling *Baueriana* te completeren uit de bijzonder fraaie collectie, die Prof. van den Bergh van Eysinga in de loop der jaren had bijeengebracht. Door deze ruimte geste bereikte onze verzameling *Baueriana* een mate van volledigheid, die moeilijk te evenaren zal zijn. Het Instituut verwierf zo o.a. één van de vier bekende exemplaren van Bauer's *Das entdeckte Christenthum*. Het Instituut was er verder voortdurend op uit, zijn verzamelingen door antiquarische aankopen af te ronden. De reeks van Van Woensel's *Lantaarn* werd gecompleteerd door de koop van jaargang 1792, terwijl onze Indonesische collectie werd aangevuld met werken als D.M.G. Koch, *Indisch-koloniale vraagstukken* (1919) en het *Verslag van de economische toestand der inlandse bevolking* (1926). Voorts mogen in dit verband nog als voorbeelden genoemd worden: *Report on the Chicago Strike of June-July 1894*; *Report by the Crofters Commission 1902, 1904, 1905, 1906 en 1909*; J. B. Kastner, *Ueber den Revolutionismus unserer Tage* (1831); Dr. H. Becker, *Monarchie oder Republik* (1848); A. L. L. Saint-Just, *Oeuvres complètes*, 2 dln (1908); L. S. Mercier, *Tableau de Paris*, 8 dln (1782-1783); A. Cochin, *Les actes du gouvernement révolutionnaire*, dl. II en III (1934-1935); *Moskovsky Sbornik*, dl. I (1852); *Delo 1874*, 1-10, en 1884, 1-6. De aankoop van een honderdtal brochures uit de tijd van en over de Spaanse Burgeroorlog vulde onze reeds zeer fraaie collectie van dit materiaal op zeer gelukkige wijze aan.

Het getal personen en instellingen, die het Instituut materiaal – boeken, brochures en periodieken – ter beschikking stelden, nam in 1957 toe.¹ Naast oude relaties, waaronder voor Nederland allereerst genoemd moeten worden het Ministerie van Sociale Zaken, het Ruilbureau van de Koninklijke Bibliotheek, de P.T.T. en de Dr. H. B. Wiardi Beckmanstichting, stonden dit jaar rond 150 personen dan wel instellingen voor het eerst materiaal af tegen 120 in 1956. Door de eerder vermelde activiteit van de heer Braunthal nam hierin het aandeel uit Aziatische landen toe.

Zoveel mogelijk werd de ruil geactiveerd, waarbij speciaal de Oosteuropese landen de aandacht vroegen, omdat het verwerven van materiaal uit deze gebieden met grote moeilijkheden gepaard gaat en ruil daarbij een goed, zij het wat beperkt middel is. De relaties met de Akademie van Wetenschappen te Moskou, de Saltykov Bibliotheek te Leningrad, het Marx-Engels-Lenin Instituut te Moskou en het Institut für Marxismus-Leninismus te Berlijn werden ook dit jaar onderhouden, terwijl contacten werden gelegd met de Polska Akademia Nauk te Warschau en de Magyar Dolgozók Pártja te Boedapest.

Vermelding verdient, dat de Hongaarse organisaties, die tengevolge van de gebeurtenissen in 1956 in het westen ontstonden, het Instituut voor een goed deel het door hen gepubliceerde materiaal afstonden. Relaties werden aangeknoopt, waardoor wij de acquisitie hopen te verzekeren van een zeer uitgebreide collectie geschriften, die gedurende bovenbedoelde gebeurtenissen in Hongarije verschenen.

De reeds lang beoogde herindeling van de studiezaal werd na rijp beraad ter hand genomen, zodat thans de algemene aspecten der sociale geschiedenis duidelijker naar voren komen. Ook op andere wijze werd het publiek groter service geboden: een overzicht van de systematische indeling der gehele bibliotheek werd in een losbladig werk bijeengebracht, dat de bezoeker het vaak zo zeer begeerde inzicht verschaft in de systematische indeling der boekenverzamelingen, die in de kabinetten zijn opgesteld. De catalogus der periodieken werd op de studiezaal geplaatst.

Het zeer weerbarstige materiaal van vlugschriften en pamfletten, dat reeds sinds lang in het bezit van het Instituut is, werd gegroepeerd en op kaart gebracht, waardoor het beter toegankelijk werd. Voorts werd de verzameling Judaica geordend, terwijl de statistische publikaties systematisch over de kabinetten werden verdeeld. De ordening der periodieken werd, tenslotte, krachtig voortgezet. Bij de bewerking der Franse bladen vóór 1890 werden vele belangwekkende vondsten gedaan; deze bewerking verzekerde bovendien

¹) Voor volledige opgave zie p. 27 vlgg.

een goede voortgang der catalogisering. De Chinese en Indiase bladen werden op kaart gebracht. Het binden van boeken en periodieken kon dit jaar worden voortgezet dank zij de eerder vermelde gift van het Provinciaal Bestuur van Noordholland.

Deze, alsmede de sub 5 en 6 genoemde werkzaamheden geschieden onder de diligente leiding van de bibliothecaresse, mejuffrouw M. Hunink.

5. Catalogisering

Ook dit jaar bleek het moeilijk voor dit werk, dat grote accuratesse en concentratie vereist, de nodige medewerkers te vinden. Het catalogiseren vorderde daardoor, gegeven de behoeften van het Instituut, traag, wat niet betekent, dat er geen voortgang was. De vorderingen in het Franse kabinet waren bescheiden, in het Russische eveneens. Voltooid werd de catalogisering van boeken en congresverslagen der Eerste Internationale, terwijl de catalogus van de Indonesische collectie geheel herzien werd, wat noodzakelijk geworden was door het verwerven van de omvangrijke collectie-Stokvis. Een aanvang werd gemaakt met de catalogisering van de bibliotheek van Domela Nieuwenhuis.

Verder werden wenselijke controles doorgevoerd: zo van de alfabetische catalogus op de studiezaal en van het boekenbezit van verschillende afdelingen aan de hand van de standcatalogus.

Het verslijten van het stencilapparaat voor cataloguskaartjes, dat zeer werkelijk en uiterst tijdrovend in het gebruik was, enerzijds, en het gebrek aan medewerkers anderzijds, deden de behoefte gevoelen aan een nieuw apparaat, dat snel, zuinig en goed leesbaar werkt. Na vele proeven, waarbij grote medewerking werd ondervonden van de firma Gestetner, werd een dergelijk apparaat gevonden, geschikt gemaakt voor ons doel en aangeschaft. Het is een vrij kostbaar apparaat, maar de winst aan arbeid en dus tijd zal daar ruimschoots tegen opwegen.

6. Toezending Periodieken

Het aantal periodieken, dat het Instituut ontvangt, steeg van 1265 tot 1390. De lijst van inkomende kranten en tijdschriften bleef niet onveranderd: van sommige werd de uitgave gestaakt, voor andere bedankte het Instituut, omdat zij naar inhoud tenslotte minder goed in onze collectie bleken te passen, terwijl weer andere periodieken dit jaar voor het eerst aangevraagd en verkregen werden. De Review was een beproefd middel om door ruil belangrijke en kostbare publikaties te verwerven.

Gespecificeerd naar landen ontvangt het Instituut thans:

<i>Land</i>	<i>Dagbladen</i>	<i>Week- en Maandbladen</i>
Albanië	—	1
Algerië	—	3
Argentinië	—	1
Australië	—	5
België	5	69
Birma	—	3
Bulgarije	—	8
Canada	—	4
Ceylon	—	1
China	2	6
Denemarken	2	11
Duitsland	8	129
Engeland	4	110
Finland	—	4
Frankrijk	3	193
Griekenland	—	3
Hongarije	1	14
India	—	14
Indonesië	4	15
Israël	1	24
Italië	3	44
Jamaica	—	1
Japan	—	2
Joegoslavië	1	14
Luxemburg	1	2
Mexico	—	5
Midden-Amerika	—	3
Nederland	5	302
Nederlandse Antillen	—	1
Nieuw-Zeeland	—	1
Nigeria	2	3
Noorwegen	2	6
Oostenrijk	3	50
Polen	2	13
Portugal	—	5
Roemenië	2	10
Rusland	8	11
Saarland	3	1
Spanje	—	1
Suriname	1	1
Tsjechoslovakije	1	8
Verenigde Staten	3	109
Viet-Nam	—	1
West-Afrika	—	1
Zuid-Afrika	2	15
Zuid-Amerika	—	12

<i>Land</i>	<i>Dagbladen</i>	<i>Week- en Maandbladen</i>
Zweden	3	23
Zwitserland	7	48
Internationaal	—	1
	78	1312

7. Archieven

Voor zover hun overige werkzaamheden dit toelieten, hebben de wetenschappelijke medewerkers de ordening en inventarisering der archieven voortgezet. Het resultaat van deze arbeid wordt elders vermeld.

Ten geschenke, in ruil of in depot ontving het Instituut:

1. Van de Association pour la Conservation des Valeurs Culturelles Russes te Parijs een aanvulling op de eerder overgedragen collectie Kovalevsky alsmede het archief Tsjernjajew.

2. Van de erven Prof. Dr. G. A. van den Bergh van Eysinga dat deel van zijn schriftelijke nalatenschap, dat betrekking heeft op Bruno Bauer: een gedurende tientallen jaren verzamelde en bewerkte collectie van fotocopieën van brieven – zoals Bauer's correspondentie met Marx en Ruge – en moeilijk toegankelijke artikelen, duizenden pagina's aantekeningen van biografische en bibliografische aard, excerpten uit Bauer's geschriften alsmede aantekeningen en excerpten uit de algemene historische, filosofische en theologische literatuur van de veertiger jaren, gemaakt in verband met Bauer's werkzaamheid. De verzameling bevat eveneens Van den Bergh van Eysinga's uitvoerige correspondentie over het onderwerp met tal van specialisten en een register, dat de aantekeningen toegankelijk maakt. Voorts een onvoltooid manuscript in 300 pagina's van de hand van de Nederlandse geleerde: Bruno Bauer, Sein Leben und seine theologische Bedeutung, dat eens te meer doet betreuren, dat de auteur de bewerking van het door hem verzamelde materiaal niet heeft mogen voltooien. Aan de collectie is toegevoegd een verzameling, die Prof. van den Bergh van Eysinga uit de nalatenschap van O. Petersson (Hamburg) ontving, bestaande uit enige duizenden pagina's aantekeningen en excerpta uit de literatuur over het ontstaan van de geschriften van het Nieuwe Testament, over geestelijke stromingen in de joods-hellenistische wereld en over oude kerk- en dogmengeschiedenis.

3. Van Prof. A. Schiavi te Rome, door bemiddeling van de heer J. Braunthal, het archief-Turati.

4. Van de heer R. Grimm te Bern, door bemiddeling van de heer J. Braunthal, een microfilm van stukken betreffende de beweging van Zimmerwald.
5. Van het Marx-Engels-Lenin Instituut te Moskou een microfilm van de protocollen van de vergaderingen der Parijse afdeling van de Communistenbond van 8 en 9 maart 1848.
6. Van de Biblioteca G. G. Feltrinelli te Milaan fotocopieën van 7 brieven van Frau Jenny Marx aan Frau Markheim en Kugelman 1863-1869 en van 18 brieven van Jenny Longuet-Marx aan Kugelman 1869-1873.
7. Van de Magyar Dolgozók Pártja te Boedapest fotocopieën van een brief van Fr. Engels aan de redactie van de Arbeiter-Wochen-Chronik en Népszava, van brieven aan Ervin Szabó van Victor Adler (4), Eduard Bernstein (7), Karl Kautsky (10), Franz Mehring (2), G. Plechanow (1), alle uit de jaren 1900-1910; voorts van brieven van Karl Marx aan Bertalan Szemere.
8. Van Dr. S. Schwann te Stettin fotocopieën van de correspondentie van Karl Marx en Moritz Elsner (Neue Oder-Zeitung), bestaande uit 4 brieven van Marx en 3 van Elsner, alsmede van „unveröffentlichte Korrespondenzen von K. Marx aus der Neuen Oder-Zeitung”.
9. Van Prof. Dr. G. Eckert te Braunschweig fotocopieën van een brief van August Bebel aan Karl Beck van 4-X-1902 en van een manuscript van Johann Jacobi.
10. Van de heer J. Epstein te New York een fotocopie van een brief van de staatssecretaris Kühlmann aan Frhr. von Lersner van 3-XII-1917.
11. Van Prof. Dr. K. van het Reve te Amsterdam documenten betreffende de arbeidersbeweging te Almelo 1895-1898.
12. Van het Rijksinstituut voor Oorlogsdocumentatie te Amsterdam diverse vakbondsarchieven, o.a. van de afdeling Maastricht der Nederlandse Vereniging van Fabrieksarbeiders.
13. Van mevrouw M. de Savornin Lohman-Verwey te Santpoort het archief van wijlen de heer C. Verwey, bevattende materiaal uit de laatste honderd jaar over de beweging van de landnationalisatie, single tax en liberaal socialisme.
14. Van mevrouw Mr. B. J. A. de Kanter-van Hettinga Tromp te 's-Gravenhage het archief van Dr. Ir. J. van Hettinga Tromp, waarin stukken over werkloosheidsbestrijding, vakorganisatie, arbeidsbemiddeling, alsmede manuscripten van lezingen o.a. betreffende Walden, groepsvertegenwoordiging, dienstweigering en vrijzinnig democratische gemeentepolitiek.

15. Van mevrouw S. IJzerman-Bendien te 's-Gravenhage het niet-gepubliceerde manuscript van *Verbeeld Verleden*, dl. III.

16. Van de Partij van de Arbeid te Amsterdam een brief van Ir. J. W. Albarda aan deze Partij van januari 1952.

17. Van de Scheepvaartvereniging Noord te Amsterdam 22 plakboeken, inhoudende knipsels uit de jaren 1920-1930 over de onderwerpen collectieve arbeidscontracten, stakingen, werkgeversverenigingen, arbeidsgeschillen, arbeidsbemiddeling, vakverenigingen, werkloosheid, werkloosheidsverzekering, verzekerings- en invaliditeitswetten, ziekte- en ongevallenwet.

18. Van mejuffrouw H. A. Heijermans te Rotterdam een knipselarchiefje over Marie de Roode-Heijermans.

19. Van de heer G. de Boer te Haarlem stukken betreffende de Nederlandse Volksbeweging alsmede het dossier van de zuivering van de S.D.A.P. in Noordholland in 1945.

8. Nederlands - Engels - Amerikaans Kabinet¹

Ook in dit verslagjaar vormden ordening en inventarisatie een zeer voorname bezigheid van de medewerker, Dr. Fr. de Jong Edz. Daar hij ter zijde werd gestaan door verschillende hulpkrachten, met name werkloze hoofdarbeiders, kon hij behalve het grote aantal inkomende werken mede ouder materiaal systematisch ordenen. Dit werk is thans zover gevorderd, dat van een zekere afronding gesproken kan worden. Zo werd de ordening en catalogisering van de Nederlandse verslagen van allerlei soort, waaronder officiële en vakbondsverslagen, voltooid en de inhoud van een aantal andere collecties in inventarissen vastgelegd. Door deze inventarisatie werden de verzamelingen Internationale Organisaties, Oorlog en Vrede, Jodendom en Illustratiemateriaal, dit laatste voor zover het de portretten betreft, voor het publiek toegankelijk. Het statistische materiaal werd geïnventariseerd, ten dele over de kabinetten verdeeld, ten dele afgestoten. Afronding betekende ook de verfijning en codering van de systematische indeling van de grote aantallen Nederlandse, Engelse en Amerikaanse brochures van na 1945, die voorlopig nog niet gecatalogiseerd kunnen worden. Bovendien werd een begin gemaakt met de invoering van de duizenden Nederlandse brochures uit de periode 1890-1940, waarbij tevens de bestaande formatie aan controle onderworpen werd. Ook werden de collecties binnenkomende Nederlandse archivalia overzichtelijker gerang-

¹ Dit kabinet omvat behalve de in de titel genoemde verzamelingen, de collecties betreffende Afrika, Azië, België en de Scandinavische landen. De medewerker beheert bovendien de groepen geschiedenis, economie, sociologie en politieke wetenschappen.

schikt, zodat zij onmiddellijk op de hun toegedachte plaats gesteld kunnen worden en op kaart gebracht.

Hiermee was de ordenende werkzaamheid van de medewerker niet ten einde. Hij strekte deze tevens uit tot de verzameling manuscripten, boeken en brochures van en betreffende de Eerste Internationale. Dit niet alleen met het oog op de toenemende belangstelling voor dit onderwerp, maar ook ten behoeve van de voorbereiding van een repertorium van dit materiaal, dat de verschillende sociaal-historische instituten onder auspiciën van de Commission d'Histoire des Mouvements Sociaux zullen samenstellen. Veel tijd besteedde de medewerker ook aan een globale inventarisatie van het in 1956 uit Polen teruggekeerde materiaal, dat zich wegens gebrek aan ruimte in het Instituut, in kisten verpakt, in de voormalige Hoogduitse Synagoge bevond. Door een globale inventarisatie van de inhoud der kisten werd niet alleen vastgesteld, wat teruggekomen is, maar werden deze archivalia en boeken ook weer enigermate toegankelijk gemaakt. Dankbaar mag in dit verband de steun worden vermeld van een aantal studenten in de Nederlandse Letteren aan de universiteit van Amsterdam, die enthousiast gevolg gaven aan een oproep van Prof. Dr. G. Stuiveling, om het Instituut bij dit werk de behulpzame hand te bieden. Tenslotte verleende Dr. de Jong zijn medewerking bij de indeling van de Franse collectie over de periode 1870-1914.

Hij verleende op velerlei terrein advies. Intern aan de directeur en bibliothecaresse over kwesties van zeer uiteenlopende aard, naar buiten aan studenten van de Politiek-Sociale Faculteit over onderwerpen voor scripties, aan het Oost-Azië Instituut der universiteit van Amsterdam over systematische indeling en zelfs aan een hoofdstedelijke dienst over mogelijke namen voor nieuwe straten. Zeer veel gebruik werd gemaakt van de fotocollectie dezer afdeling, zowel door de Nederlandse Televisiestichting als door schrijvers, uitgevers en organisatoren van tentoonstellingen.

Het kabinet leverde materiaal voor de volgende Amsterdamse en Utrechtse dissertaties: Jeugdorganisatie in Nederland; Het socialisme in Friesland; Het begin van het Ons Huis-werk; De zaak-Hogerhuis; De werkende gehuwde vrouw. Het verstrekke aan studenten van binnen- en buitenlandse universiteiten, aan leerlingen van scholen voor maatschappelijk werk en, voor het eerst, aan leerlingen van kweekscholen en van het Nutsseminarium voor Paedagogiek de vereiste gegevens voor scripties over Landarbeiders in Het Bildt; Het leerlingstelsel in Nederland; De vrouw en de politiek; Geschiedenis van katholiek-fascistische bladen; Gedwongen winkelnering; De spoorwegstaking van 1903; Labour en Israel; Eleanor Marx en de Ierse Labour Party; Arbeidersjeugd na 1945; De weerklank van het rassenvraagstuk bij de negers. Buitenlandse onderzoekers, o.a. uit Finland, Japan en Spanje, werkten in het

kabinet o.a. over De Eerste Internationale in Spanje; Brieven van Scheu aan Shaw; De bibliografie van de Wealth of Nations; Het Communisme in Indonesië; Hyndman, het continentale en het Engelse socialisme; De Socialist League; De Socialistische Jeugdinternationale. Nederlanders wijdden er hun aandacht aan onderwerpen als Roorda van Eysinga; Politieke betekenis van de vakorganisatie; Geschiedenis der Nederlandse sociale verzekering; Het begin van de arbeidersbeweging te Rotterdam; Roosje Vos en de organisatie der naaisters.

9. Frans Kabinet¹

De catalogisering van de in deze afdeling aanwezige boeken werd ook in dit jaar voortgezet, waarbij door de medewerker, Mr. B. van Tijn, in het bijzonder aandacht werd geschonken aan de nog niet beschreven rubrieken betreffende de Franse sociale geschiedenis vóór 1870. De in het vorige verslagjaar aangevangen ordening en beschrijving van de in het kabinet aanwezige oude Franse en anarchistische kranten en tijdschriften is in dit jaar in belangrijke mate gevorderd. Dit waardevolle en ten dele zeldzame materiaal is hierdoor beter toegankelijk geworden. Het is thans ook op overzichtelijke wijze opgeborgen.

De belangstelling van Nederlandse zijde voor de verzamelingen van de verschillende onderafdelingen van dit kabinet nam kennelijk toe. Studenten van de universiteiten van Amsterdam, Leiden en Utrecht zochten hier materiaal voor scripties over De Parijse Commune; De verhouding van de Franse intellectuelen tot de Franse communistische partij; De Spaanse Burgeroorlog; De invloed van Bakoenin in Spanje; De rol van Bakoenin in de Duitse revolutie van 1848; De Israëliische kibboets als verwezenlijking van een utopisch ideaal.

Voor een grotere studie over de houding van werkgevers- en werknemersorganisatie ten opzichte van de Europese integratiegedachte werden aan een Nederlandse onderzoeker gegevens verstrekt, terwijl het materiaal van het kabinet eveneens werd gebruikt voor kleinere studies over Het Amsterdamse congres van de Anarchistische Internationale (1907) en De persoonlijkheid van Malatesta.

De archieven Rappoport en Guesde werden door een Franse onderzoeker geraadpleegd voor een dissertatie over Jaurès. Een Franse onderzoekster zette haar vroeger aangevangen bestudering van Spaanse periodieken en anarchistische archiefstukken voor haar werk over de Spaanse sociale bewegingen voort. Een Italiaanse geleerde raadpleegde het materiaal van het kabinet voor onderzoekingen naar de oorsprongen van het Spaanse anarchisme; een andere

¹ Dit kabinet omvat behalve de Franse en anarchistische verzamelingen de afdelingen utopieën, Spanje, Portugal, Italië, Midden- en Zuid-Amerika.

Italiaanse onderzoeker raadpleegde het archief-Bertoni, terwijl voor een Duitse dissertatie over de spanning tussen nationaal en internationaal denken bij Duitse en Franse socialisten eveneens van het materiaal van het kabinet gebruik werd gemaakt.

10. Duits Kabinet¹

De aandacht van de medewerker, de heer W. Blumenberg, werd in de eerste plaats opgeëist door de voorbereiding der publikaties in de reeks Quellen und Untersuchungen zur Geschichte der deutschen und österreichischen Arbeiterbewegung en door het zeer grote aantal bezoekers dat gebruik maakte van het materiaal in dit kabinet. Zowel de voorbereiding der door hemzelf geheel of gedeeltelijk bewerkte delen in deze reeks als de voorlichting van de bewerkers der andere delen eisten zeer veel tijd, terwijl, als gezegd, het aantal bezoekers, dat een beroep deed op de steun van de heer Blumenberg, dit jaar zeer groot was. Naast dit en het lopende werk, dat aan het beheer der afdeling verbonden is, slaagde de heer Blumenberg er niettemin in, met medewerking van een hulpkracht de inventarisatie, zij het op bescheiden voet, voort te zetten. Zo werd de nalatenschap van Bebel geïnventariseerd alsmede het restant van de z.g. „Korrespondenz Parteiarchiv”, een verzameling van vele kleine correspondenties, die tezamen enige duizenden brieven omvatten. Het is te betreuren, dat de inventarisering van de archieven in dit kabinet niet in sneller tempo geschieden kan, want zij is de grondslag zowel voor de diensten van het Instituut aan bezoekers als voor vele van de eigen publikaties.

De belangstelling voor de in het Instituut bewaarde Duitse archieven is verder toegenomen. Naast vele aanvragen, die schriftelijk behandeld konden worden, nam ook het aantal bezoekers toe, die meestal langere tijd in het Instituut bleven werken. Door hen werden meer dan veertig onderwerpen voor dissertaties of monografieën bestudeerd, waarbij het opmerkelijk is, dat het Marx-onderzoek in toenemende mate de aandacht trok. Bijzondere themata van dit onderzoek waren Marx' excerpt-cahiers; De „Kapital”-manuscripten; Marx-bibliografie; Marx en de Eerste Internationale; Filosofie en economie in Marx' jeugdgeschriften; Marx, Hegel en Schelling; De Polonica in Marx' nalatenschap; Marx' correspondenties in de Neue Oder-Zeitung; J. Dietzgen en Marx. De economische opvattingen van Marx werden door vijf, waaronder drie Japanse, bezoekers bestudeerd. Andere onderwerpen waren Het pan-germanisme; Socialisme en landsverdediging; Nationaal en internationaal in het denken der Duitse en Franse arbeiders 1865-1871; De illegale verspreiding van de Züricher Sozialdemokrat in Duitsland 1879-1890; De Duitse sociaal-

¹ Dit kabinet omvat de Duitse, Oostenrijkse en Zwitserse verzamelingen.

democratie en Bismarck's sociale politiek; J. Ph. Becker en de Duitse arbeidersbeweging; J. Ph. Becker's weg tot de arbeidersbeweging; Moses Hess; W. Liebknecht; De crisis in de Duitse binnenlandse politiek en de sociaal-democratie; De verhouding van de S.P.D. tot andere partijen; De betrekkingen van de S.P.D. met de Joegoslavische arbeidersbeweging in haar beginperiode; De „Weg tot de macht” in het politieke denken van Kautsky; De sociaal-democratie en het Oostenrijkse nationaliteiten-vraagstuk; De S.P.D. en de Russische sociaal-democratie in de tijd van de Russische fractiestrijd; Rosa Luxemburg; „Volksbeauftragte” en staatssecretarissen tijdens de omwenteling van 1918; Radensysteem en medezeggenschap in het denken der Duitse arbeidersbeweging sinds 1918; De arbeidersraden in de revolutie 1918-1919; De U.S.P.D. 1917-1922; De U.S.P.D. en de revolutie 1917-1920; De Kapp-Putsch; Het nationaal-bolsjewisme in de jaren '20; De Pantserkruiser A en de Rijksdag; De oppositie van de jeugdbeweging tegen Hitler; Geschiedenis van de Socialistische Jeugdinternationale; De opstand van 17 juni 1953.

Voor het door het Institut für wissenschaftliche Politik aan de universiteit Marburg opgezette onderzoek naar de activiteiten van Duitse verzetsgroepen werd ook dit jaar illegaal materiaal ter beschikking gesteld. Prof. Otsuka uit Tokyo, Prof. Nürnberger uit Göttingen en Prof. Rassow uit Köln stelden zich op de hoogte van ons archiefbezit in verband met plannen voor onderzoeken.

11. Russisch Kabinet¹

Het overgrote deel van de tijd van de medewerker, Dr. J. M. Meijer, werd dit jaar in beslag genomen door de voorbereiding van bronnenpublicaties. Dit gold ook voor de heer A. Voogd, die bij de aanvang van dit jaar het werk van catalogiseerder verwisselde voor dat van assistent bij de voorbereiding der bronnenpublicaties. Dit werk, dat de medewerker enige tijd buitenlands deed verblijven, maakte goede voortgang.

De accentverschuiving van de werkzaamheden in dit kabinet weerspiegelt de ontwikkeling van het Instituut. Een onvermijdelijk gevolg van deze verschuiving was, dat aan andere werkzaamheden minder aandacht kon worden besteed. Dit geldt in de eerste plaats voor de catalogisering van het boekenbezit en voor de inventarisering der archieven, zaken, die in de voorafgaande jaren het grootste deel van de tijd opeisten. Beperking bleek vereist en wel tot het catalogiseren, respectievelijk inventariseren, van het binnenkomende materiaal. Over ruimtegebrek werd in het vorige jaarverslag reeds gesproken;

¹ Dit kabinet bevat behalve de Russische verzameling de collecties betreffende Hongarije, Polen, Tsjechoslovakije en de Balkanlanden.

ook dit jaar bleken daarom weer vrij omvangrijke herplaatsingen nodig.

Het op peil houden van het boekenbezit bleef dit jaar veel aandacht vragen. Dit geldt niet zozeer voor de aanschaf van nieuwe boeken uit Rusland; op dit punt zette de gunstige ontwikkeling van vorige jaren zich voort, al bleken een aantal der bestelde werken reeds uitverkocht. De voornaamste moeilijkheid schuilt in de aanschaf van antiquarische publikaties, die wel in groten getale aangeboden worden, maar niet in dezelfde mate gekocht, omdat de prijzen veelal prohibitief zijn. Boekenruil blijft een noodzakelijk, maar uiteraard beperkt complement. Op deze wijze werd dit jaar iets minder verworven dan het vorige.

Van sommige werken, waarvan de aanschaf noodzakelijk was, konden microfilms en microkaarten worden verkregen. De verworven leesapparaten werden voorlopig op het kabinet geplaatst in verband met het drukke gebruik, dat er hier van gemaakt wordt.

Voor de volgende dissertaties werd materiaal uit het Russische kabinet gebruikt: De Brits-Russische entente van 1907; Belinskij (beide Amsterdam); Iwan Aksakow (Leiden); Karl Radek (Columbia University). Voorts voor de volgende scripties: De sociale geschiedenis van de plattelandsbevolking van Oost-Europa; Bakoenin in Dresden; en voor de volgende studies: De socialistische partijen in Rusland 1900-1914; Het 19de eeuwse Joegoslavische socialisme; De Zubatow-vakbeweging; Godsdienst in de Sowjetunie; Russische filosofen van het begin dezer eeuw; Dostojewski; Turgenjew. Een aantal dezer studies werd door buitenlanders verricht.

12. Review

In het tweede jaar van de verschijning van de Review verzorgde de heer F. Kool wederom, in voortdurend overleg met de wetenschappelijke staf, de redactie, evenals in het vorig jaar bijgestaan door de heer J. P. Klootwijk voor wat de bibliografie betreft, en door mevrouw J. E. Mulder-Nova en mejuffrouw A. D. Mulder voor de administratie en correspondentie.

Het zeer bevredigende aanbod van manuscripten maakte het mogelijk en zelfs nodig, bij de keus der te accepteren artikelen nog iets strenger normen te stellen dan het vorig jaar. Met het oog op de voor artikelen te reserveren ruimte was het onvermijdelijk, dat het aantal besproken boeken enigszins werd gereduceerd, namelijk tot 835. 64 boeken en brochures werden in de rubriek *Shorter Writings* zonder bespreking vermeld. De bereidheid van de uitgevers om recensie-exemplaren ter beschikking te stellen is duidelijk toegenomen nu het Bulletin vervangen is door de Review; ook persoonlijke contacten met buitenlandse bezoekers van het Instituut werken in dit opzicht stimulerend.

Er verschenen drie afleveringen van het tijdschrift:

No. 1 in april, bevattende een bijdrage van J. E. Williams over de politieke activiteiten van de mijnwerkersbond in Derbyshire van 1906 tot 1914; het eerste gedeelte van een bijdrage van Prof. Dr. Heinz Langerhans over de verhouding tussen vakbeweging en partij, met name ook over de groei van de betekenis der eerste in Duitsland vóór de Eerste Wereldoorlog; een studie van Dr. Boris Sapir over het in Zürich en Londen gepubliceerde Russische blad *Vpered*; een bijdrage van Dr. Royden Harrison over de sympathieën, welke in een aantal Britse arbeiderskranten aan de dag gelegd werden voor de zaak van het Zuiden in de Amerikaanse Burgeroorlog; en tenslotte een artikel van Prof. Dr. P. H. Hardacre, getiteld *The Earl Marshal, the Heralds, and the House of Commons, 1604-1641*; alsmede 257 boekbesprekingen.

No. 2 in september, waarin werden opgenomen het tweede deel van de bijdrage van Prof. Dr. Heinz Langerhans; een beschouwing van de hand van Prof. Dr. Helmut Hirsch over Moses Hess als Parijs correspondent van de *Illinois Staats-Zeitung*; een artikel van W. L. Guttsman over de parlementsverkiezingen van 1859 in de steden van Yorkshire, gehouden onder invloed van de agitatie voor kiesrechtuitbreiding; een studie van H. J. Dyos over de stratenaanleg in Londen in de eerste helft van de 19de eeuw, waarmee de Britse regering mede het doel nastreefde, een duidelijke scheiding tussen de woonwijken der verschillende bevolkingsklassen tot stand te brengen; en een beschouwing van Arthur Lehning over Buonarroti's denkbeelden over communisme en dictatuur, die hun oorsprong vonden in de onmogelijkheid, langs de weg van directe volksactie de plannen der „enragés” te realiseren; alsmede 283 boekbesprekingen.

No. 3 in december, bevattende het eerste gedeelte van een studie van Prof. Dr. Charles A. Gulick over de geschiedenis der sociale wetgeving en der collectieve arbeidsovereenkomsten in Oostenrijk; een bijdrage van Prof. Dr. Harvey Goldberg over de houding van Jaurès ten opzichte van de boeren in de jaren 1885-1898, welke geïncideerd werd door persoonlijke sympathie en principiël verschildte van die der Marxistische socialisten; een bibliografisch overzicht van Dr. Maximilien Rubel over de excerpt-cahiers van Marx uit de jaren 1840-1853; en een artikel van Dr. R. F. Willetts over de ontwikkeling der maatschappelijke verhoudingen in het Oude Creta. Dit nummer bevatte 295 boekbesprekingen.

De belangstelling voor de *Review* ontwikkelde zich dit jaar in gunstige zin, hetgeen ook tot uiting kwam in het aantal abonnees. De samenwerking met de uitgever, de firma *Van Gorcum & Comp.*, bleef zeer aangenaam.

13. Correspondent te Parijs

Onze correspondent te Parijs zond ook dit jaar contemporain materiaal, dat echter iets minder gewicht in de schaal der acquisitie legde, omdat onze directe relaties met Frankrijk toegenomen zijn.

14. Bezoek aan het Instituut

Het aantal bezoekers steeg van 1997 in 1956 tot 2306 in dit verslagjaar. Deze stijging was, vooral in voorjaar en zomer, wanneer vele buitenlanders het Instituut bezoeken, oorzaak van gebrek aan ruimte in de studiezaal. Het buitenlands bezoek was dit jaar niet alleen talrijk, maar zeer internationaal van aspect: naast geleerden uit West-Europa en de Verenigde Staten verschenen er uit Japan, Joegoslavië, Oost-Duitsland en Polen. Van de Nederlandse bezoekers mag speciaal vermeld worden een groep studerenden aan het Nutsseminarium voor Paedagogiek, die het Instituut onder leiding van Dr. H. Klompmaker bezocht en zeer veel belangstelling toonde.

15. Tentoonstelling

Voor een tweetal tentoonstellingen werd materiaal afgestaan, n.l. „De Amsterdamse Jodenbuurt” en „Artist and Society”. De laatste werd in dit verslagjaar in verschillende Engelse steden gehouden, nadat zij in 1956 onder de titel „Het sociale element in de beeldende kunst” in het Stedelijk Museum te Amsterdam was geëxposeerd.

De overeenkomst van het Instituut met het Domela Nieuwenhuisfonds leidde er toe, om in een der vertrekken van het Instituut tegen de achtergrond van de boekerij van Domela Nieuwenhuis een kleine permanente tentoonstelling in te richten van meubelen, souvenirs, schilderijen en platen, die krachtens die overeenkomst aan het Instituut zijn overgedragen. Het geheel roept niet alleen een beeld op van deze opmerkelijke pionier van het Nederlandse socialisme, maar ook van het sociale verschijnsel, dat men de „Oude beweging” pleegt te noemen.

16. Internationaal Archief voor de Vrouwenbeweging

Dank zij de subsidies van het Ministerie van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen en van de gemeente Amsterdam, dank zij ook vele schenkingen uit binnen- en buitenland was het Archief in staat, zijn boekenbezit niet onaanzienlijk uit te breiden. Het deed in de herfst een Tijdschriftenlijst en een Boekenlijst 1957 het licht zien; de laatste omvat de aanwinsten, die in de periode september 1956-september 1957 ontvangen werden.

De uitgave *Endeavour*, information about women in the Netherlands, in 1956 op verzoek van de directie Voorlichting van het Ministerie van Buitenlandse Zaken ondernomen en dit jaar voortgezet, bleek in het buitenland belangstelling en waardering te vinden.

Het bezoek steeg dit jaar, mede door de grotere bekendheid, die het Archief geleidelijk verkrijgt.

17. Internationaal Contact

Het internationaal contact was levendig. De relaties van het Instituut met het buitenland werden vermeerderd en versterkt, indirect door het werk voor de *Review* en de niet-periodieke publikaties, direct door reizen van de heer J. Braunthal en Dr. J. M. Meijer. Nauw werd samengewerkt met de *Commission d'Histoire des Mouvements Sociaux*, die werkt onder auspiciën van het Internationaal Comité voor Geschiedkundige Wetenschappen en met steun van de Unesco. In het bijzonder was deze samenwerking gericht op het samenstellen van bibliografische repertoria. In januari nam de directeur te Berlijn deel aan een conferentie, die zich de bevordering van de studie van Marxisme en Leninisme ten doel stelde. Aan deze conferentie, die gehouden werd op initiatief van Prof. Dr. W. Philipp, hoogleraar aan de *Freie Universität* en directeur van het *Osteuropa-Institut* te Berlijn, nam een aantal deskundigen uit West-Europa en de Verenigde Staten deel. De min of meer losse organisatie, die uit deze conferentie geboren werd, kwam daarop van 1-3 augustus te Amsterdam bijeen, waar het Instituut als gastheer optreden mocht.

Voor de resultaten, die het internationaal contact opleverde, moge verwezen worden naar de algemene beschouwingen.

18. Contact met de Universiteiten

Ook dit jaar vond een vergadering plaats van de Raad van Advies, waarin de onderscheidene academische docenten in de geschiedenis, de sociologie, de sociografie, de sociale psychologie, de politieke wetenschappen, onderdelen der rechtswetenschap, de economie en de etnologie zitting hebben. De directeur gaf een uiteenzetting over de gang van zaken, waarop een zeer levendige en geïnteresseerde discussie volgde over de mogelijkheden, om het gebruik van het Instituut verder te stimuleren. Dat dit gebruik toeneemt, is buiten kijf, maar het blijft gewenst, naar middelen te zoeken, om het ook verder te doen groeien. De ter vergadering gedane suggesties zal de directie gaarne op hun praktische uitvoerbaarheid toetsen: organisatie van onderzoek op het gebied van een geesteswetenschap als de geschiedenis is niet eenvoudig, zeker niet voor een instituut met een niet ruime personele bezetting.

De heer L. van der Land, assistent van Prof. Mr. Dr. J. Barents, leidde ook dit jaar een werkcollege voor studenten van de Politiek-Sociale Faculteit, met gebruik van materiaal en in het gebouw van het Instituut.

19. Sociaal-historische Studiekring

Het contact met de Sociaal-historische Studiekring bleef voortreffelijk. De kring hield zijn bijeenkomsten als gewoonlijk in het gebouw van het Instituut.

20. Gebouw

Nadat de gemeente Amsterdam in 1956 ingrijpende en omvangrijke maatregelen getroffen had tot versterking van het gebouw, verplichtte het gemeentebestuur het Instituut in 1957 ten zeerste aan zich door het doen uitvoeren van een tweetal kleinere, maar niet onbelangrijke voorzieningen. De kluis, waarin het kostbaarste archiefmateriaal geborgen is, baarde de directie reeds lang zorgen, omdat de vochtigheidsgraad bij voortdurende aanzienlijk te hoog was, wat zijn invloed op het materiaal deed gevoelen en op den duur funeste gevolgen moest hebben. Na proefnemingen met ventilatie en verwarming deed het gemeentebestuur een installatie aanbrengen, die vochtigheid en temperatuur op een gewenst peil houdt.

Bovendien werd een voorziening uitgevoerd, die zowel de veiligheid van het gebouw als de beschikbare werkruimte ten goede kwam. Een lokaliteit op de vierde verdieping bleek door de daar geplaatste collectie te zwaar belast. De verzameling werd gelijkvloers opgesteld en de lokaliteit tot werkruimte ingericht. Tot onderhoud van het gebouw werd schilderwerk uitgevoerd aan de achterzijde en op de eerste binnenplaats.

Intussen blijft de situatie van het Instituut, wat zijn behuizing betreft, bedenkelijk. Het is nu eenmaal zo, dat de verzamelingen snel groeien, maar de draagkracht van het gebouw nauwelijks verdere belasting toelaat en dat het aantal bezoekers toeneemt, terwijl de studiezaal niet elastisch is. Het gebrek aan ruimte blijkt bijzonder duidelijk en pijnlijk, indien men in overweging neemt, dat de in 1956 uit Polen teruggekeerde collecties niet in het Instituut konden worden opgenomen en nog altijd in kisten verpakt en daardoor moeilijk toegankelijk, bewaard worden in de voormalige Hoogduitse Synagoge, die in het najaar zo vochtig bleek, dat weer een beroep op het gemeentebestuur moest worden gedaan tot het verkrijgen van een drogere ruimte.

Gezien deze situatie stemt het tot grote erkentelijkheid, dat het gemeentebestuur bereid is maatregelen te overwegen.

Nadat het gemeentebestuur eind 1956 de directeur van de Dienst der Publieke

Werken verzocht had, een plan tot uitbreiding van het gebouw in overleg met de directie van het Instituut te doen opstellen, nam de wetenschappelijke staf de kwestie in studie en stelde een overzicht op van voorzieningen, die z.i. dienden te worden getroffen. Dit overzicht vormde het onderwerp van bespreking met de vertegenwoordigers der gemeentediensten en dient tot basis van een plan tot uitbreiding, dat thans wordt opgesteld.

Gaarne spreekt het bestuur hier zijn dank uit voor de welwillendheid en de steun, die het van het gemeentebestuur en de betrokken diensten heeft mogen ondervinden.

21. Meubilair en Kantoormachines

Aangeschaft werden een cataloguskast voor de studiezaal, een brievenkast, een stalen tafel alsmede stoffering en meubilair voor de eerder genoemde nieuw ingerichte werkruimte. De kosten van het laatste werden bestreden uit de jubileumgift, die het Nederlands Verbond van Vakverenigingen het Instituut in 1956 deed. Twee versleten bureaus, de stencilmachine voor cataloguskaarten en een schrijfmachine werden door nieuwe vervangen. Naast het leesapparaat voor microfilms, dat het Instituut van het Prins Bernhard Fonds ten geschenke kreeg, werd een eenvoudig apparaat voor het lezen van microkaarten gekocht.

SCHENKING VAN GEDRUKTE WERKEN

Van instellingen en organisaties werden ontvangen:

VAN DE ARBEIDERSPERS, AMSTERDAM

een aantal oude, meest plaatselijke, sociaal-democratische kranten.

VAN HET ARCHIVE AND MUSEUM OF THE JEWISH LABOUR MOVEMENT, TEL-AVIV

de jaren 1919-1928 van Kuntress, een uitgave van de partij Achdut Haavoda, voordat deze samen met de partij Hapoel Hatzair tot de Mapai werd verenigd.

VAN DE BIBLIOTHEEK DER STATEN-GENERAAL, 'S-GRAVENHAGE, EN DOOR BEMIDDELING VAN DE KONINKLIJKE BIBLIOTHEEK

Decisions and Orders of the National Labor Relations Board, dl. CXIV, CXV en CXVI; Forty-Third Annual Report of the Board of Governors of the Federal Reserve System Covering Operations for the Year 1956; Twenty-First Annual Report of the National Relations Board for the Fiscal Year ended June 30, 1956; Court Decisions Relating to the National Relations Act, dl. IX.

VAN HET BUREAU D'INFORMATION-DOCUMENTATION DE LA DIRECTION GÉNÉRALE DE LA SÉCURITÉ SOCIALE, PARIJS

Les Institutions de la France, dl. I, II, III.

VAN DE CENTRALE DIRECTIE-BIBLIOTHEEK EN DOCUMENTATIEDIENST VAN DE PTT, 'S-GRAVENHAGE

vele oude vakbondsbladen, meest uit de jaren 1900-1910; 2 mappen inhoudende een overzicht van Vakbladartikelen over 1926 en volgende jaren met alfabetisch register en inhoudsoverzicht.

VAN HET CENTRO DI SOCIOLOGIA DELLA COOPERAZIONE, IVREA

verscheiden publikaties.

VAN DE ČESKOSLOVENSKÁ AKADEMIE VĚD ZÁKLADNÍ KNIHOVNA, PRAAG

een 6-tal boeken.

VAN DIETZ VERLAG, BERLIJN

een 50-tal uitgaven waaronder: Der Rákosi-Prozess; Die Revolution in Deutschland 1848/49, dl. I; R. Bauer, Die II. Internationale [1889-1914]; K. Mammach, Der Einfluss der russischen Februarrevolution und der grossen sozialistischen Oktoberrevolution auf die deutsche Arbeiterklasse Februar 1917-Oktober 1918; W. N. Kotow, Eindringen und Verbreitung der Ideen von Karl Marx und Friedrich Engels in Russland; G. Mende, Karl Marx' Entwicklung vom revolutionären Demokraten zum Kommunisten; Der Hochverratsprozess gegen Karl Liebknecht 1907 vor dem Reichsgericht, Verhandlungsbericht; G. W. Plechanow, Beiträge zur Geschichte des Materialismus.

VAN DE GRUPPI ANARCHICI RIUNITI, GENUA

een 10-tal publikaties.

VAN DE HISTADRUT, TEL-AVIV

een groot aantal publikaties.

VAN DE HONGAARSE AKADEMIE VAN WETENSCHAPPEN, BOEDAPEST
enige delen van Acta Historica en van Studia en enige nummers van de Revue d'Histoire Comparée.

VAN HET INSTITUTE OF INTERNATIONAL LABOUR RESEARCH, MEXICO
geregeld publikaties.

VAN DE ISRAEL SOCIALIST LABOUR PARTY (MAPAI), TEL-AVIV
een 60-tal publikaties.

VAN HET KONINKLIJK INSTITUUT VOOR DE TROPEN, AMSTERDAM
aanvullende nummers van 1956 en 1957 van Waspada en Kengpo.

VAN DE MASJUMI, DJAKARTA
enkele brochures alsmede jaargang 1956 van Hikmah en het blad Suara Masjumi vanaf 1950.

VAN HET NEDERLANDS ECONOMISCH-HISTORISCH ARCHIEF, 's-GRAVENHAGE
evenals vorige jaren een grote partij naoorlogse Nederlandse vakbondsbladen.

VAN DE PARTAI NASIONAL INDONESIA, DJAKARTA
een 25-tal publikaties en de jaargangen 1956 en 1957 van Suara Marhaenis.

VAN DE PARTAI SOSIALIS INDONESIA, DJAKARTA
een 10-tal publikaties alsmede de jaargangen 1954, 1955 en 1956 van Suara Sosialis en de jaargangen 1955 en 1956 van Sikap.

VAN DE PARTITO SOCIALISTA DEMOCRATICO ITALIANO, ROME
een 30-tal publikaties.

VAN DE PARTIJ VAN DE ARBEID, AMSTERDAM
een aantal foto's, vnl. van internationale congressen, uit de nalatenschap van C. Woudenberg.

VAN DE PARTIJ VAN DE ARBEID, DEVENTER
een partij boeken en brochures uit de bibliotheek van wijlen de heer A. Y. Tulp.

VAN DE UITGEVERSMATSCHAPPIJ RAD, BELGRADO
de boeken: A. Lebl, Sindikalna borba agrarnog proletarijata; N. Šarac, Položaj radničke klase u Bosni i Hercegovini pod Austro-Ungarskom okupacijom; M. Todorović, Internacionalizam sindikalnog pokreta u Srbiji do Prvog svetskog rata; D. Ilić, Prve žene socialisti u Srbiji; V. Strugar, Socijalna demokratija o nacionalnom pitanju jugoslovenskih naroda; S. Popović, Oragnizacija privrede Jugoslavije i uloga države; Dr. C. Kostić, Seljaci industriski radnici; B. Pavičević, Stvaranje Crnogorske države.

VAN DE SOZIALISTISCHE PARTEI DEUTSCHLANDS, BONN
Protokolle der Sitzungen des Partei-Ausschusses vom 27. September 1914, 12. und 13. Januar, 7. März, 7. und 8. April, 30. Juni und 1. Juli, 14., 15. und 16. August, 28. und 29. Oktober 1915, 7. und 8. Januar 1916.

VAN TRIBÜNE VERLAG, BERLIJN
een 30-tal publikaties, waaronder enkele aanvullende delen van Jürgen Kuczynski's Die Geschichte der Lage der Arbeiter unter dem Kapitalismus, zodat deze serie nu compleet is.

VAN DE UNITED NATIONS, NEW YORK

een 20-tal publikaties.

VAN DE UNITED WORKERS PARTY OF ISRAEL (MAPAM), TEL-AVIV

een zending brochures en pamfletten.

VAN DE WAARHEID, AMSTERDAM

evenals alle jaren geregeld zendingen brochures, periodieken en statistisch materiaal.

VAN DE WIARDI BECKMAN STICHTING, AMSTERDAM

een gedeelte van de bibliotheek.

Voorts ontving het Instituut gedrukte werken van de volgende personen :

VAN DE HEER H. J. BARTELS, AMSTERDAM

een groot aantal Nederlandse vooroorlogse politieke brochures, o.a. een aantal uitgaven van het NAS, alsmede de volgende bladen: De Nieuwe Fakkel; De Nieuwe Weg; De Arbeid; De Baanbreker; De Metaalarbeider; De Rode October; De Internationale Klassenstrijd; Unser Wort.

VAN DE HEER G. DE BOER, HAARLEM

een aantal illegale bladen en hun eerste legaal verschenen nummers.

VAN DE HEER J. BRAUNTHAL, LONDEN

o.a. een postzegel met de beeltenis van Andrea Costa en een gelukwens van de SPD voor Alexandre Bracke bij diens 90ste verjaardag.

VAN DE HEER H. DAY, BRUSSEL

een dozijn brochures, meest van zijn hand, waaronder: Ernestan (1898-1954), sa vie son oeuvre; Élisée Reclus en Belgique, sa vie, son activité 1894-1905; Élisée Reclus (1830-1905), savant et anarchiste.

VAN DR. S. DIMITRIJEVIČ, BELGRADO

8 van zijn eigen publikaties over de Servische Arbeidersbewegung.

VAN DE HEER J. DUBBELDAM, DORDRECHT

een portret van Dirk Troelstra.

VAN DE HEER MOHAMMED HATTA, DJAKARTA, DOOR BEMIDDELING VAN DE HEER J. BRAUNTHAL,
het boek: Kepartaian dan Parleментарia Indonesia.

VAN DR. C. HUYSMANS, ANTWERPEN, DOOR BEMIDDELING VAN DE HEER J. BRAUNTHAL.

een artikel van de Parti National Égyptien van november 1917, La Neutralité du Canal de Suez; de conclusie van de brochure Egypt and the Peace Congress, uitgegeven door het Egyptische Comité te Genève in januari 1919.

VAN DE HEER A. DE JONG, HEEMSTEDEN

de stenografische verslagen van de loonraad in de vervoerbedrijven, 4 exemplaren uit de jaren 1919 en 1920.

VAN MEVROUW M. VAN LEUVEN-WERKER, AMSTERDAM

een zeer mooie collectie brochures betreffende de communistische beweging in de jaren na de Eerste Wereldoorlog, alsmede een groot aantal bladen uit diezelfde periode, waarvan wij noemen Die Internationale Jrg. I-XV, 1919-1932; De Communistische Gids Jrg. I-IV, 1922-1925; Russische Korrespondentie juli 1920-oktober 1922; De Kommunist (weekblad) januari 1926-maart 1927; Soviet Russia februari 1920-oktober 1921; Die Kommunistische Internationale vanaf no 1 mei 1919-mei 1920 en januari 1924- maart 1935; Der Arbeiterrat Jrg. I-II; Die Aktion februari 1919-juli 1920.

VAN DE HEER A. MAASSEN, AMSTERDAM

een aantal boeken en brochures.

VAN DE HEER P. MEERTENS, AMSTERDAM

Jrg. II en III van Het Licht, arbeidersweekblad voor Helder en omstreken, april 1922-december 1923.

VAN DE HEER A. MOZER, AMSTERDAM

enige honderden Nederlandse en Duitse naoorlogse brochures, alsmede een aantal tijdschriften, waarvan wij noemen Der Monat 1949-1956; Die Bücherwarte 1926-1932; Sozialistische Bildung 1929-1932; Sozialistische Erziehung 1929-1932; Arbeiter-Bildung 1926-1928; Das Freie Wort 1930 I en II, 1931 I; Frankfurter Hefte 1948-1955.

VAN DE HEER B. NICOLAEVSKY, NEW YORK

o.a. Proceedings of the National Convention of the Socialist Party of America 1904 en 1908; Manifesto of the Socialist Labor Party to the Working Class of America (1920); Arbeiterpartei der Vereinigten Staaten, Verhandlungen des Einigungs-Kongresses 1876; Programm, Statuten und Beschlüsse.

VAN DE HEER POPPE, AMSTERDAM

een aantal verslagen van congressen tegen alcoholisme uit de jaren 1896, 1899, 1901, 1907 en 1928, benevens een aantal bladen op het gebied der geheelonthouding; De Wegwijzer Jrg. I-XLIII, 1898-1944; Onze Gids Jrg. I-V, 1913-1918; Schakels Jrg. I-VI, 1929-1935; Het Nieuwe Leven Jrg. I-XIII, 1915-1928; De Tempelier Jrg. XIII-XVIII, 1933-1938.

VAN MEVROUW DR. W. H. POSTHUMUS-VAN DER GOOT, AMSTERDAM

een 35-tal boeken en brochures.

VAN DE HEER J. DE RONDE, AMSTERDAM

o.a. enkele nummers van Die Tribüne, Blätter für marxistisches Freidenkertum, uit 1928 en 1929 en van Der Gottlose uit dezelfde jaren. Zeer zeldzaam.

VAN MEVROUW M. DE SAVORNIN LOHMAN-VERWEY, SANTPOORT

de bibliotheek en het archief van wijlen de heer C. Verwey. Het archief wordt elders vermeld; van de boeken noemen wij C. Rocholl, Über die Reform des Armenwesens 1880; E. Dühring, Kapital und Arbeit 1865; Die Verfassung der Vereinigten Staaten usw. 1848; overdrukken en werken van F. Oppenheimer en diens school; E. Jaeger, Geschichte der sozialen Bewegung und des Sozialismus in Frankreich 1876; Despertar lagunero (Mexicaanse landbouwgemeenschap); Dr. A. Joire, Questions industrielles, questions sociales 1870; A. Vermorel, Le parti socialiste 1870; Programma economico y social de Mexico; The poor in great cities 1896; Verder een 100-tal brochures betreffende agrarische vraagstukken en landbouwnationalisatie, waarbij bijna alle publikaties van C. Verwey, alsmede een aantal bladen: De Grond aan Allen 1890-1896; De Nieuwe Aarde 1931-1935; De Uitweg 1936-1939; Sozialistische Warte 1937-1938; De Samenwerking 1912-1913.

VAN DE HEER J. H. SCHEPS, DEN DOLDER

een zeer grote collectie verslagen en brochures van diverse organisaties en instellingen.

VAN MEVROUW TAMMINGA-PENTINGA, FARMSUM

een 30-tal brochures benevens een aantal periodieken afkomstig van wijlen de heer O. Tamminga.

VAN DE HEER S. TOHARA, TOKIO

11 delen van de werken van Marx en Engels vertaald in het Japans.

VAN MEVROUW J. H. VERHULSDONK-TER LAAN, ROTTERDAM

een partij boeken en brochures uit de nalatenschap van de heer J. ter Laan.

VAN DR. F. WIBAUT, AMSTERDAM

een aantal verslagen en brochures van diverse organisaties en instellingen.

VAN MEVROUW J. WIJNKOOP-VAN REES, AMSTERDAM

de boeken: Mr. J. L. de Bruyn Kops, Korte beschouwingen over het armwezen; É. Sève, Vademecum des membres de l'association internationale pour le progrès des sciences sociales, 2e partie: La Hollande et le congrès d'Amsterdam; C. A. Elias, Het leerlingencontract; J. Bruinwold Riedel, Voeding en kleding aan schoolgaande kinderen; J. Stoffel, De middenstand; A. de Winne, Door arm Vlaanderen; H. W. Nevinson, The new spirit in India; E. Jenkins, De vorst van de geldmarkt.

VAN MEJUFFROUW MR. CHR. DE ZEEUW, AMSTERDAM

een partij Hollandse brochures uit de jaren 1900-1914 uit de verzameling van A. B. de Zeeuw.

VAN DE HEER J. ZWART, AMSTELVEEN

een aantal Duitse bladen na 1945.

Ook van de hieronder genoemde instellingen werden zendingen ontvangen :

Algerije :

Frente Argelino de Liberacion Nacional, New York.

Argentinië :

Federacion Obrera Regional Argentina, Buenos Aires.

Barbados :

Barbados Publicity Committee, Barbados.

België :

Arbeiderspers, Brussel; Belgische Socialistische Partij, Brussel; Centrale der Boeknijverheid, Brussel; Katholieke Arbeidersjeugd, Brussel.

Canada :

Christian Labour Association, Hamilton; Department of Labour, Ottawa; Industrial Relations Centre, Montreal.

Ceylon :

Lanka Samasamaja Publications, Colombo.

China:

Foreign Languages Press, Peking.

Denemarken:

Dansk Skraedderforbund, Kopenhagen.

Duitsland(W.):

Amt für Statistik und Wahlen, Braunschweig; Arani-Verlag, Berlijn; Asgard-Verlag, Bad-Godesberg; Berufsgenossenschaft für Gesundheitsdienst und Wohlfahrtspflege, Hamburg; Bibliothek der Hochschule für Wirtschafts- und Sozialwissenschaften, Neurenberg; Bund für Socialreform, Berlijn; Bundesministerium für Gesamtdeutsche Fragen, Bonn; Bundeszentrale für Heimatdienst, Bonn; Colloquium Verlag, Berlijn; Deutsche Angestellten-Gewerkschaft, Duisburg; Deutsche Atlantische Gesellschaft, Bonn; Deutsche Gesellschaft für Atomenergie, Bonn; Deutscher Bundesverlag, Bonn; Deutscher Gewerkschaftsbund, Düsseldorf; Deutscher Gewerkschaftsbund Landesbezirk Bayern, München; Deutscher Paritätischer Wohlfahrtsverband, Frankfurt; Deutscher Verein für öffentliche und Private Fürsorge, Frankfurt; Verlag nach J. H. W. Dietz, Hannover; Hammonia-Verlag, Hamburg; Hohwacht Verlag, Bad Godesberg; Industriegewerkschaft Bergbau, Bochum; Industriegewerkschaft Metall, Frankfurt; Institut für Europäische Politik und Wirtschaft, Frankfurt; Institut zur Erforschung der UdSSR, München; Internationales Schulbuchinstitut, Braunschweig; Kampfgruppe gegen Unmenschlichkeit, Berlijn; Kommission für Geschichte des Parlamentarismus und der Politischen Parteien, Bonn; Paulus Verlag, Recklinghausen; Presse- und Informationsamt der Bundesregierung, Bonn; SBONR, München; Schleswig-Holsteinische Universitäts-Gesellschaft, Kiel; Sozialistische Partei Deutschlands, Bonn; Statistisches Amt und Wahlamt, Frankfurt; Studiengesellschaft für Politik, Bonn; Swoboda-Verlag, München; Tarantel-Press, Berlijn; Union Verlag, Berlijn; Verlagsgesellschaft Deutscher Konsumgenossenschaften, Hamburg.

Duitsland(O.):

Akademie-Verlag, Berlijn; Aafbau-Verlag, Berlijn; Verlag Hermann Böhlau, Weimar; Deutscher Zentralverlag, Berlijn; Gesellschaft für Kulturelle Verbindungen mit dem Ausland, Berlijn; Institut für Deutsche Geschichte, Leipzig; Kongress-Verlag, Berlijn; Universitätsbibliothek, Jena; Verlag Kultur und Fortschritt, Berlijn; Verlag Volk und Wissen, Berlijn; Verlag Die Wirtschaft, Berlijn.

Egypte:

Embassy of Egypt, 's-Gravenhage.

Engeland:

Africa Bureau, Londen; Barclays Bank, Londen; James Barry Books, Londen; Committee on Science and Freedom, Manchester; Co-operative Party, Londen; Co-operative Productive Federation, Leicester; Co-operative Union, Manchester; Fabian Society, Londen; Friends Peace Committee, Londen; Friends Service Council, Londen; Housmans, Londen; National Peace Council, Londen; Pall Mall Features, Londen; Political and Economic Planning, Londen; Reasoner Publications, Hull; Royal Institute of International Affairs, Londen; Salvation Army, Londen; Socialist Union of Central-Eastern Europe, Londen; Soviet News, Londen; Swyddfa Plaid Cymru, Caerdydd; Syndicalist Workers Federation, Londen; Trades Union Congress, Londen; Union of Democratic Control, Londen.

Frankrijk :

Association Le Souvenir d'Albert Thomas, Parijs; Centre d'Action Européenne Fédéraliste, Parijs; Centre National de la Coopération Agricole, Parijs; Confédération Générale du Travail, Force Ouvrière, Parijs; Editions Sociales, Parijs; Editions Sociales Françaises, Parijs; Entente Communautaire, Parijs; Etudes Sociales Nord-Africaines, Parijs; Fédération Française des Syndicats Chrétiens du Textile, Parijs; Lumière et Vie, Saint-Alban-Laysse; Mutuelle Générale de l'Education Nationale, Parijs; Parti Communiste Français, Parijs; Parti Socialiste S.F.I.O., Parijs; Il Programma Comunista, Neuilly-sur-Seine; Union des Syndicalistes, Parijs.

Griekenland :

Ambassade Royale de Grèce, 's Gravenhage; Royal Greek Embassy, New York.

Hawaii :

Industrial Relations Center, Honolulu.

India :

Ministry of Community Development, New Delhi; Ministry of Labour, New Delhi.

Indonesië :

Hoge Commissariaat van de Republiek Indonesia, 's-Gravenhage.

Israël :

Ambassade van Israël, 's-Gravenhage; Bank Leumi Le-Israël, Tel-Aviv; Communist Party of Israel, Tel-Aviv; Government Press Office, Jeruzalem; Ichud Olami, Tel-Aviv; Ihud Hakvutsoth Vekibutzim, Tel-Aviv; Israel Office of Information, New York; Jewish Agency, Tel-Aviv; Tnuat Hamoshavim, Tel-Aviv; Zionist Organisation, Jerusalem.

Italië :

Azione Comunista, Milaan; Editoriale Opere Nuove, Rome; Edizioni L'Antistato, Cesena; Edizioni RL, Genua; La Giustizia, Rome; Partito Comunista Italiana, Rome; Unione Italiane del Lavoro, Rome.

Jamaica :

Institute of Social and Economic Research, Jamaica.

Japan :

Japan Federation of Employers' Association, Tokio; Matsukawa Case Committee Tokio; Ministry of Labor, Tokio; Sohyo, Tokio.

Joegoslavië :

Centralni Komitet Saveze Komunista Hrvatske, Zagreb; Édition Jugoslavia, Belgrado; Ekonomski Institut FNRJ, Belgrado; Glavni Zadružni Savez FNRJ, Belgrado; The People's Youth of Yugoslavia, Belgrado; Socialist Alliance of the Working People of Yugoslavia, Belgrado; Zadrúžna Knjiga, Belgrado; Zavod za Socijalno Osiguranje, Sarajewo.

Nederland:

Algemene Bedrijfsgroepen Centrale, Amsterdam; Algemene Bond Mercurius, Amsterdam; Algemene Nederlandse Bedrijfsbond voor de Tabakverwerkende Industrieën, Utrecht; Algemene Nederlandse Bouwbedrijfsbond, Amsterdam; Algemene Nederlandse Grafische Bond, Amsterdam; Amsterdamse Bestuurdersbond, Amsterdam; Anti-Revolutionaire Partijstichting, 's-Gravenhage; Arbeiderspers, Amsterdam; Atlantische Commissie, 's-Gravenhage; Bataafsche Petroleummaatschappij, 's-Gravenhage; Bibliotheek Geneeskundige Hoofdingspectie Volksgezondheid, 's-Gravenhage; Centraal Planbureau, 's-Gravenhage; Centraal Sociaal Werkgevers-Verbond, 's-Gravenhage; Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank, 's-Gravenhage; Centrale Bibliotheek voor het Platteland, Alkmaar; Centrale Volksbank, Utrecht; Centrum voor Staatkundige Vorming, 's-Gravenhage; Christelijk Nationaal Vakverbond, Utrecht; Christelijke Metaalbedrijfsbond, Utrecht; Comité ter Bestudering van Ordeningsvraagstukken, Hengelo; Contact Opvoering Productiviteit, 's-Gravenhage; Convent der Christelijk-Sociale Organisaties, 's-Gravenhage; Coöperatieve Verbruiks- en Productievereniging Cornea, Amsterdam; F. Domela Nieuwenhuis Fonds, Amsterdam; Door de Eeuwen Trouw, Eindhoven; Gemeentelijke Archiefdienst, Amsterdam; Humanitas, Rotterdam; Katholieke Vereniging van Werkgevers in de Metaalnijverheid, Tilburg; Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen, Amsterdam; Koninklijke Nederlandse Zuivelbond, 's-Gravenhage; Koninklijke Van Gorcum, Assen; Morele Herbewapening, 's-Gravenhage; Nationale Coöperatieve Raad, 's-Gravenhage; Nederland-Noord-Europa Instituut, Rotterdam; Nederlands Instituut voor Efficiency, 's-Gravenhage; Nederlands Verbond van Middenstandsverenigingen, 's-Gravenhage; Nederlandsch Economisch Historisch Archief, 's-Gravenhage; Nederlandsch Genootschap voor Internationale Zaken, 's-Gravenhage; Nederlandse Bond van Hotel-, Café- en Restaurantpersoneel, Amsterdam; Nederlandse Christelijke Boeren- en Tuindersbond, 's-Gravenhage; Nederlandse Christelijke Grafische Bedrijfsbond, Amsterdam; Nederlandse Emigratiedienst, 's-Gravenhage; Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek, 's-Gravenhage; Nederlandse Stichting voor Culturele Samenwerking met Suriname en de Nederlandse Antillen, Amsterdam; Nederlandse Vereniging van Vervoerspersoneel, Utrecht; Nederlandse Zionistenbond, Amsterdam; Oecumenische Raad van Kerken in Nederland, Utrecht; Openbare Leeszaal en Bibliotheek, Amsterdam; Het Parool, Amsterdam; Partij van de Arbeid, Amsterdam; Protestants Christelijke Bond van Vervoerspersoneel, Utrecht; Sociaal-Economische Raad, 's-Gravenhage; Sociaal Historisch Centrum voor Limburg, Maastricht; Stadsbibliotheek en Leeszaal, Haarlem; Stichting Het Nederlands Studentensanatorium, Amsterdam; Stichting Textielgeschiedenis, Hengelo; Stichting van den Arbeid, 's-Gravenhage; Unie van Vrouwelijke Vrijwilligers, Amsterdam; Unilever, Rotterdam; Universiteit van Amsterdam, Amsterdam; Verbond van Nederlandsche Werkgevers, 's-Gravenhage; Verbond van Protestants-Christelijke Werkgevers, 's-Gravenhage; Vereniging Nederland-Polen, Amsterdam; Vereniging voor de Staathuishoudkunde, Utrecht; Voorlichtingsdienst der Republiek Zuid-Molukken, Rotterdam; Wereld Federatie Beweging, 's-Gravenhage.

Noorwegen:

Royal Norwegian Ministry of Social Affairs, Oslo.

Oostenrijk:

Kammer für Arbeiter und Angestellte, Wenen; Sozialistische Partei Österreichs, Wenen; Verlag Die Arbeiterzeitung, Wenen.

Philippijnen:

Department of Commerce and Industry, Manilla.

Polen :

Bureau d'Informations Polonaises, Parijs; Embassy of the Polish People's Republic, Londen; Instytut Zachodni, Posen; Panstowe Wydawnictwo Iskry, Warschau; Polska Partia Socjalistyczna, Londen; Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Posen.

Roemenië :

Academia Republicii Populare Romîne, Boekarest.

Singapore :

Ministry of Labour and Welfare, Singapore.

Spanje :

Partido Socialista Obrero Español, Toulouse.

Tsjechoslowakije :

Mláda Fronta Nakladatelství, Praag; Rudé Právo, Praag; Státní Nakladatelství Politické Literatury, Praag.

U.S.S.R. :

Ambassade van de U.S.S.R., 's-Gravenhage.

Vereenigde Staten :

American Assembly, New York; American Federation of Labor and Congress of Industrial Organizations, Washington; American Labor Education Service, New York; Baker Library, Boston; Beacon Press, Boston; Conference on Science, Philosophy and Religion, New York; Congress of Racial Equality, New York; Foundation for Economic Education, New York; Free Europe Press, New York; Fund for the Republic, New York; General Services Administration, Washington; Bruce Humphries, Boston; Industrial Relations Section, Princeton; Institute for Religious and Social Studies, New York; Institute for Research in Social Science, Chapel Hill; Institute of Industrial Relations, Berkeley; Institute of Industrial Relations, Los Angeles; Johns Hopkins Press, Baltimore; Los Angeles Committee for Protection of Foreign Born, Los Angeles; National Labor Service, New York; New Leader, New York; New York Labor News Company, New York; New York State Department of Labor, New York; New York State School of Industrial and Labor Relations, Ithaca; Pioneer Publishers, New York; Post War World Council, New York; Rand Corporation, Santa Monica; Rockefeller Foundation, New York; Russian Institute, New York; Russian Research Center, Cambridge; Social Science Research Council, New York; Socialist Party of the U.S.A., New York; Southern Humanities Conference, Chapel Hill; Textile Workers Union, New York; Ukrainian Academy of Arts and Sciences, New York; U.S. Department of Labor, Washington; United States Information Service, 's-Gravenhage; University of Nebraska, Lincoln; University of Wisconsin, Madison.

Viet-Nam (N.) :

Foreign Languages Publishing House, Hanoi; Ministry of Foreign Affairs, Hanoi.

Zuid-Afrika :

Ambassade van die Unie van Suid-Afrika, 's-Gravenhage; Instituut van Administrateurs van Nie-Blanke Aangeleenthede, Johannesburg; Suid-Afrikaanse Instituut vir Rasseverhoudings, Johannesburg; Suidafrikaanse Vakbondraad, Johannesburg; Universiteit van Natal, Durban.

Zwitserland:

Socialdemokratische Frauengruppen, Zürich.

Internationaal:

Association Internationale des Juristes Démocrates, Brussel; Committee for the Cooperation of Journalists, Parijs; Conseil International des Sciences Sociales, Parijs; Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal, Luxemburg; Fédération Internationale Démocratique des Femmes, Berlijn; International Commission of Jurists, 's-Gravenhage; International Confederation of Free Trade Unions, Brussel; International Co-operative Alliance, Londen; International Landworkers' Federation, Utrecht; International Society for Socialist Studies, Londen; International Transport Workers' Federation, Londen; International Union of Socialist Youth, Kopenhagen; International Union of Students, Praag; Internationale des Résistants à la Guerre, Luik; Internationale Union der Gewerkschaften der Lebens- und Genussmittelbranchen, Genève; Organizacion Regional Interamericana de Trabajadores, Mexico; Service de Documentation Internationale, Brussel; Socialist International, Londen; Unesco, Parijs; Union Mondiale des Libres Penseurs, Louvain; World Council of Peace, Wenen; World Federation of Democratic Youth, Boedapest; World Federation of Trade Unions, Praag.

Bovendien werden geschenken ontvangen van de volgende personen:

G. A. Aldred, Glasgow; Prof. W. H. G. Armytage, Sheffield; I. Avakumović, Oxford; Prof. Dr. G. A. van den Bergh van Eysinga, Bloemendaal; J. Bettelheim, Amsterdam; H. Bohn, Keulen; A. Borghi, Rome; J. Braunthal, Londen; P. Brock, Londen; M. J. Broekmeijer, Amsterdam; Mehmet Emin Bugra, Ankara; D. T. Burbank, St. Louis; E. Cardoso, Rio de Janeiro; Dr. H. Ebeling, Büderich bei Neuss; A. Eberlein, Rostock i.M.; Prof. Dr. G. Eckert, Braunschweig; Prof. E. Engelberg, Leipzig; Prof. Mr. W. F. de Gaay Fortman, 's-Gravenhage; Dr. D. Geyer, Tübingen; Mevr. C. Hartkoorn-Groos, Ede; Prof. Dr. H. Hirsch, Chicago; Pater H. Hoefnagels, S. J., Nijmegen; Dr. G. Jacob, Leipzig; Dr. St. V. Jean-Baptiste, Parijs; S. B. Jolly, Londen; Dr. Fr. de Jong Edz., Amsterdam; B. Kalniņš, Stockholm; F. Kool, Amsterdam; Prof. B. Lavergne, Parijs; F. Lenz, Linz a. d. Donau; W. W. Littell, Bad Godesberg; B. Luteraan, Amsterdam; T. Malcolm, Glasgow; Dr. E. Matthias, Bad Godesberg; P. Mayer, Bad Godesberg; Mr. S. J. R. de Monchy, 's-Gravenhage; Dr. W. Nelz, Zürich; J. A. Nieuwenhuis, Zandvoort; Prof. A. Noland, New York; Dr. A. Oldendorff, Nijmegen; F. E. Peeters, St.-Jans-Molenbeek; E. Relgis, Montevideo; A. Rossi, Parijs; M. Rubel, Parijs; Prof. Dr. A. J. C. Rüter, Haarlem; Dr. B. Sapir, New York; F. Sharon, Port-au-Prince; A. Schiavi, Rome; L. E. L. Sluimers, Amsterdam; H. Spikes, New York; J. E. Stenton, Leeds; L. Valiani, Milaan; C. Willard, Parijs.

BEGROTING EN REKENING 1957 EN BEGROTINGEN 1958 EN 1959

LASTEN:

	Rekening 1957	Begroting 1957	Begroting 1958	Begroting 1959
I. Bibliotheek:				
Aankoop boeken en archieven	f 7.754.02	f 8.250.—	f 8.250.—	f 8.250.—
Bindwerk	- 502.95	- 500.—	- 500.—	- 3.500.—
II. Jaarverslag:				
	- 840.30	- 650.—	- 650.—	- 650.—
III. Vervoer:				
Vrachtkosten	- 935.42	- 500.—	- 500.—	- 500.—
Reis-, verblijf- en representatiekosten	- 1.764.75	- 2.000.—	- 2.000.—	- 3.200.—
Reis- en verblijfkosten assistentie verwerving	- 2.125.28	- 2.000.—	- 2.000.—	- 2.000.—
IV. Salarissen:				
Directeur	- 5.936.04	- 5.600.—	- 6.450.—	- 7.000.—
Secretariaat	—	—	—	- 1.200.—
Bibliothecaresse	- 6.586.98	- 6.600.—	- 7.100.—	- 7.860.—
Adj. bibliothecaresse	- 3.599.43	- 3.500.—	- 4.000.—	- 4.160.—
Ass. bibliothecaresse	- 3.317.15	- 3.200.—	- 3.600.—	- 3.860.—
Catalogiseester	- 2.397.36	- 3.000.—	- 3.500.—	- 3.760.—
Catalogiseester	- 2.621.53	- 3.000.—	- 3.500.—	- 3.760.—
Assistentie verwerving	- 3.049.69	- 3.000.—	- 3.000.—	- 3.000.—
Typist v. d. catalogus, tevens magazijnbediende 1ste kl.	- 5.130.34	- 3.900.—	- 4.450.—	- 4.910.—
Magazijnbediende 2e klasse	—	—	p.m.	p.m.
Assistent kranten	- 2.137.59	- 2.600.—	- 2.950.—	- 2.950.—
Conciërge	- 3.747.59	- 3.300.—	- 3.800.—	- 4.260.—
Administratrice	- 4.881.07	- 4.500.—	- 5.100.—	- 5.760.—
Typiste	- 2.696.49	- 3.000.—	- 3.500.—	- 3.760.—
Tijdelijke hulp	- 452.50	—	—	—
Wetenschappelijke medewerkers:				
Ned.-Engels Kabinet	- 8.123.46	- 7.600.—	- 8.650.—	- 7.260.—
Duits Kabinet	- 8.657.55	- 8.100.—	- 9.200.—	- 10.000.—
Russisch Kabinet	- 8.123.46	- 7.600.—	- 8.650.—	- 9.440.—
Frans Kabinet	- 7.063.50	- 6.600.—	- 7.600.—	- 8.365.—
Tijdelijke wetenschappelijke medewerker	- 5.082.83	—	—	—
Idem	- 3.122.53	—	—	—
V. Post Parijs				
	- 810.—	- 1.500.—	- 1.500.—	- 300.—

	Rekening 1957	Begroting 1957	Begroting 1958	Begroting 1959
VI. Publikatie Review:				
Wetenschappelijke				
medewerker (Redacteur)	f 6.586.98	f 6.100.—	f 7.100.—	f 7.860.—
Secretaresse	- 4.026.70	- 4.000.—	- 4.650.—	- 5.160.—
Drukkosten	- 9.153.50	- 8.500.—	- 8.500.—	- 8.500.—
Vertaal- en verzendkosten	- 1.883.50	- 2.000.—	- 2.000.—	- 2.000.—
Honoraria publikaties	- 980.—	- 1.500.—	- 1.500.—	- 1.500.—
VII. Internationale samenwerking				
	- 4.025.56	- 4.000.—	- 4.000.—	- 1.000.—
VIII. Exploitatie gebouw:				
Huur	- 6.525.75	- 6.150.—	- 6.150.—	- 6.525.—
Onderhoud gebouw	- 5.000.—	- 5.000.—	- 5.000.—	- 5.000.—
Vuur	- 4.268.04	- 4.000.—	- 4.000.—	- 4.000.—
Licht	- 1.882.08	- 1.200.—	- 1.200.—	- 1.200.—
Water	- 91.68	- 50.—	- 50.—	- 50.—
Werksters	- 1.256.53	- 1.000.—	- 1.200.—	- 1.500.—
Onderhoud	- 565.65	- 550.—	- 550.—	- 550.—
IX. Meubilair:				
Schrijfmachines	- 1.977.37	- 2.000.—	- 2.000.—	- 1.000.—
	- 385.—	- 600.—	- 600.—	- 600.—
X. Bureaukosten:				
Kantoorbehoeften en porti	- 2.968.50	- 2.500.—	- 2.500.—	- 2.500.—
Telefoon	- 1.735.26	- 2.000.—	- 2.000.—	- 2.000.—
Aankoop cartonnage	- 1.183.96	- 1.100.—	- 1.100.—	- 1.100.—
Aankoop stencils	- 799.75	- 400.—	- 400.—	- 400.—
Boekhouding	- 500.—	- 500.—	- 550.—	- 600.—
XI. Voorziening personeel:				
Ziektefondsbesluiten, ziekte-				
wet, kinderbijslag, werk-				
loosheidswet				
	- 7.332.59	- 7.900.—	- 6.600.—	- 6.600.—
Toeslagen alg. ouderdomswet	- 4.634.93	- 3.900.—	- 4.700.—	- 4.700.—
Rentezegels	- 354.80	- 350.—	- 350.—	- 350.—
Verzekering	- 2.990.04	- 3.000.—	- 3.700.—	- 3.700.—
XII. Diversen:				
Lidmaatschappen	- 100.—	- 100.—	- 200.—	- 200.—
Onkosten vergadering	- 262.34	- 100.—	- 100.—	- 100.—
Huishoudelijke uitgaven	- 976.32	- 750.—	- 750.—	- 750.—
Diversen	- 623.09	- 500.—	- 500.—	- 500.—
XIII. I.A.V.				
	- 1.000.—	- 1.000.—	- 1.000.—	- 1.000.—
XIV. Onvoorzien:				
Verbetering lichtpunten	- 387.45	—	—	—
Hangers affiches	- 584.10	—	—	—
Vitrines	- 125.—	—	—	—
Stencilmachine	- 1.278.—	—	—	—
Cursusgelden catalogiseersters	- 140.—	—	—	—
Dienstfiets	- 90.—	—	—	—

	Rekening 1957	Begroting 1957	Begroting 1958	Begroting 1959
Navordering omzetbelasting	f 168.96	—	—	—
Navordering Gemeente Dienst	—	—	—	—
voor Sociale Zaken	- 245.67	—	—	—
Nadelig saldo 1956	- 3.423.80	—	—	—
	<hr/> f181.972.71	f163.750.—	f175.900.—	f183.150.—

BATEN:

	Rekening 1957	Begroting 1957	Begroting 1958	Begroting 1959
Bijdrage Rijk, Min. O.K.W.	f 52.500.—	f 50.500.—	f 55.500.—	f 58.500.—
Bijdrage Gemeente Amsterdam	- 55.150.—	- 55.150.—	- 60.150.—	- 63.150.—
Vergoeding en subsidie Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank	- 52.500.—	- 50.500.—	- 55.500.—	- 58.500.—
Subsidie Ned. Organisatie v. Zuiver- Wetenschappelijk Onderzoek	- 9.514.08	—	—	—
Huur en verzorging lokaliteiten	- 600.—	- 600.—	- 600.—	—
Abonnementen Review	- 2.500.—	- 1.000.—	- 2.500.—	- 2.500.—
Idem 1956	- 392.20	—	—	—
Verkoop dubbeltallen	- 5.794.75	- 6.000.—	- 1.650.—	- 500.—
Terugontvangen ziekengelden, enz.	- 2.278.91	—	—	—
Nadelig saldo 1957	- 742.77	—	—	—
	<hr/> f181.972.71	f163.750.—	f175.900.—	f183.150.—

BALANS PER 31 DECEMBER 1957

Saldo kas	f 949.79	Saldo bank	f 3.997.48
Sociale Zaken, afrekening 1957	- 2.281.44	Boekenrekeningen	- 442.90
Ned. Organisatie v. Zuiver- Wetenschappelijk Onderzoek	- 2.663.43	Representatiekosten	- 25.—
Rekening B voor bindwerk t.l.v. Gift van de Provincie Noord- Holland	- 1.946.72	Post Parijs	- 810.—
Verkoop dubbeltallen	- 2.973.—	Review: drukkosten	- 2.739.—
Abonnementen Review 1956	- 392.20	vertaalkosten	- 40.—
Abonnementen Review 1957	- 2.500.—	honoraria	- 302.—
Nadelig saldo 1957	- 742.77	Licht	- 370.84
	<hr/> f14.449.35	Water	- 15.—
		Telefoon	- 150.—
		Nwe alg. bedrijfsvereniging	- 5.186.32
		Cursusgelden	- 140.—
		Fa. Hazewinkel	- 114.70
		Diversen	- 116.11
			<hr/> f14.449.35

REKENING B

Saldo	f 16.810.40	Bindwerk	f 1.946.72
		Saldo Gift Provincie Noord-	
		Holland	- 8.596.43
		Saldo Rekening B	- 6.267.25
	<hr/>		<hr/>
	f 16.810.40		f 16.810.40

Toelichting.

Vergelijking van de begroting en de rekening over het jaar 1957 wijst uit, dat zowel de inkomsten als de uitgaven met een niet onbelangrijk bedrag gestegen zijn en wel zo, dat de stijging der inkomsten, die in totaal f 181.229.94 belopen, die der uitgaven, welke f 178.548.91 bedragen, met f 2.681.03 overtreft. Voor deze stijging van inkomsten zijn vier oorzaken aan te wijzen. In de eerste plaats was het totaal bedrag der subsidies van het Rijk en de Gemeente Amsterdam en van de vergoeding en subsidie der Centrale Arbeiders-Verzekeringsbank, die resp. f 52.500.—, f 55.150.— en f 52.500.— bijdroegen, f 4000.— hoger dan de raming; dit bedrag werd na de goedkeuring der begroting toegekend tot dekking der kosten van de laatste loonronde ad 6%. Vervolgens verleende de Nederlandse Organisatie voor Zuiver-Wetenschappelijk Onderzoek eind 1956 een niet geraamde bijdrage als honorarium voor twee tijdelijke wetenschappelijke medewerkers, die bedoelde organisatie bij het Instituut te werk stelde. Voorts gingen de inkomsten uit de Review de voorzichtig gestelde raming met f 1.892.20 te boven en tenslotte werd niet minder dan f 2.278.91 als onvoorziene bate uit ziekengelden ontvangen.

Tot toelichting van de stijging der uitgaven moge het volgende dienen:

a. In dit verslagjaar werd de met ingang van 1 september 1956 toegestane loonronde ad 6% uitbetaald, alsmede een compensatie in verband met de huurverhoging.

b. De aanstelling van de bovenbedoelde tijdelijke wetenschappelijke medewerkers.

c. Verhoging van de huur van het gebouw.

d. Stijging van vrachtkosten, exploitatiekosten, bureaunkosten en huishoudelijke uitgaven, ten dele te verklaren uit stijging der prijzen, ten dele ook door toegenomen activiteit en gebruik van het Instituut. Een gedeelte van deze stijging werd goedgemaakt, doordat enkele posten beneden de raming bleven.

Ten aanzien van de afdeling Salarissen sub IV dient opgemerkt te worden, dat het verloop van personeel tot herhaalde wisseling en langdurige vacatures heeft geleid. Zo zijn de posten Catalogiseerster feitelijk verzamelposten, die

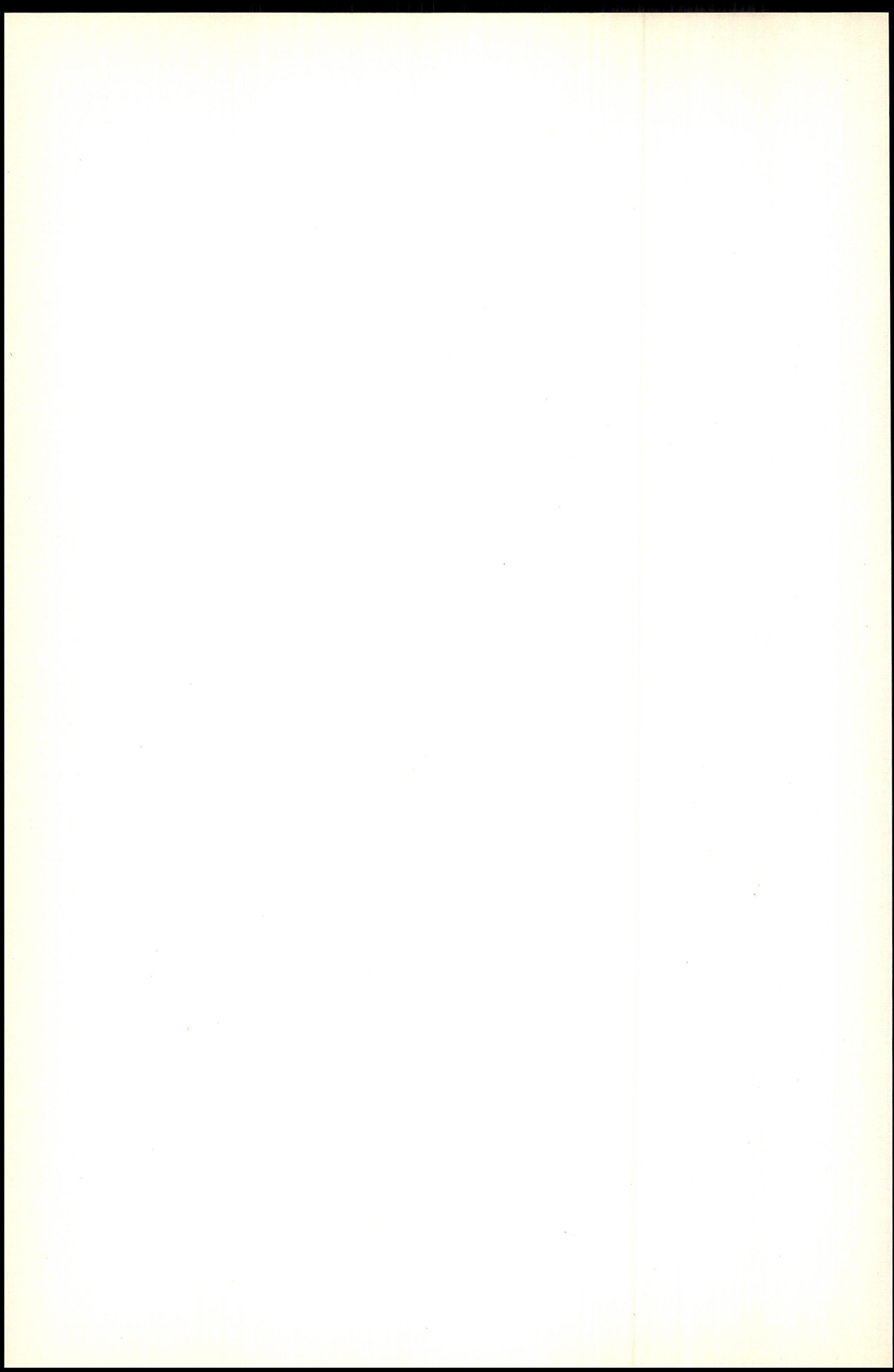
bovendien nog onder de raming bleven. Dit verloop noopte tot aanstelling van tijdelijke hulpkrachten, die als zodanig op de rekening zijn opgevoerd.

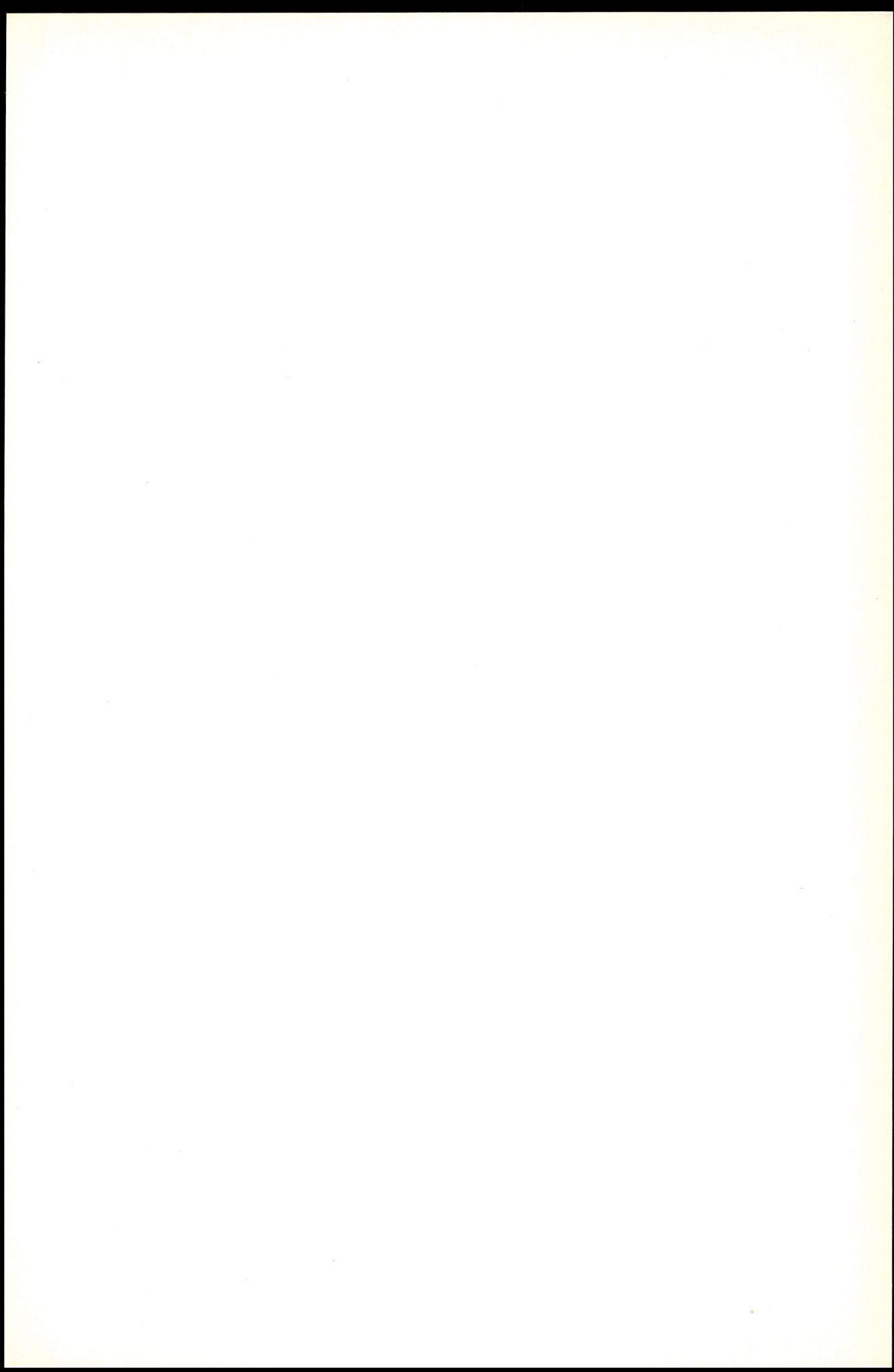
Voorgesteld wordt het nadelig saldo over 1956 ad *f* 3.423.80 ten laste te brengen van de rekening 1957, die sluit met een nadelig saldo van *f* 742.77.

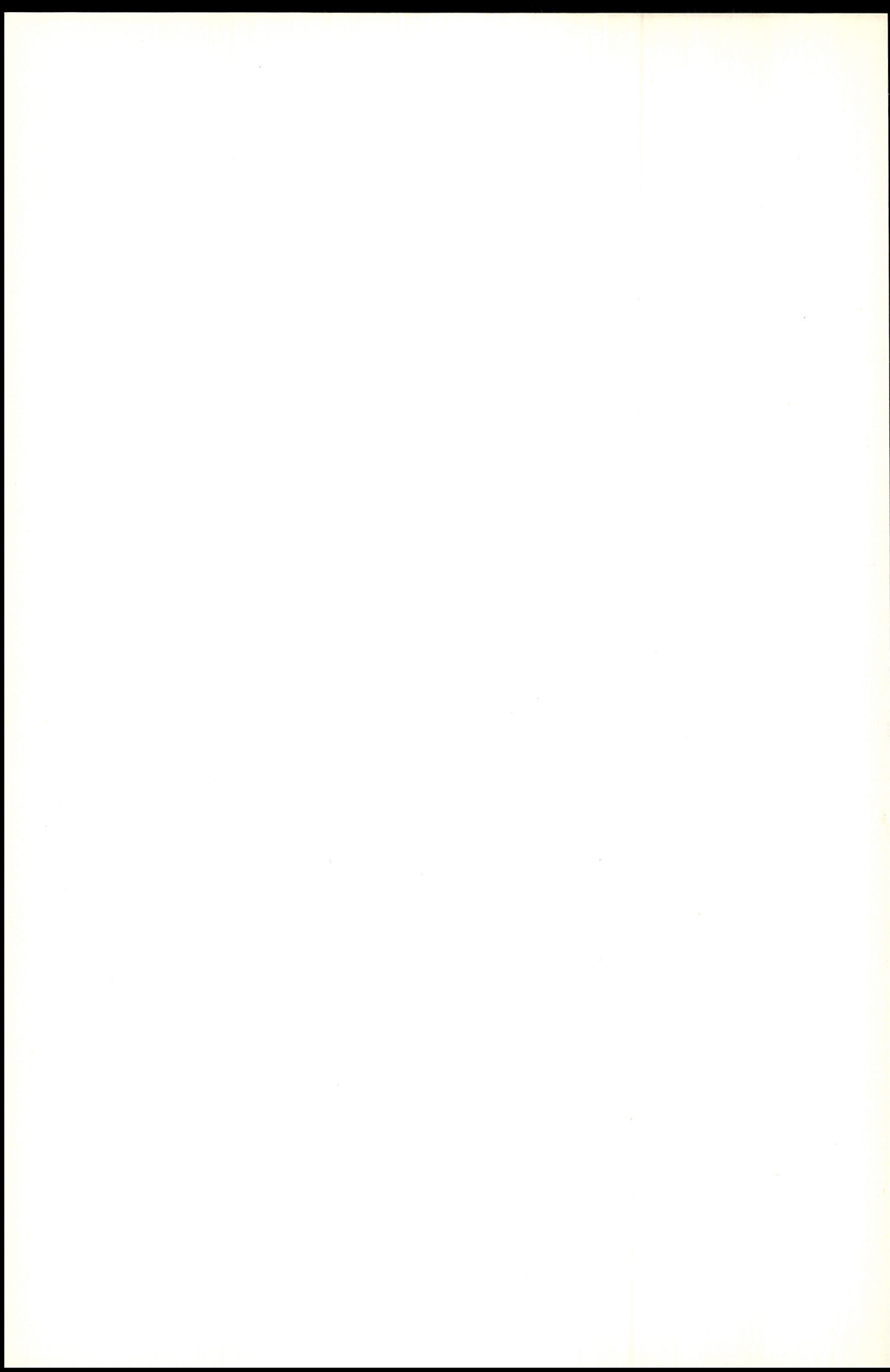
Bij het opstellen van de begroting voor 1959 is er zorg voor gedragen, dat stijging der materiële lasten voorkomen werd. Wel zijn enkele posten verhoogd, maar daartegenover zijn dan andere evenredig verlaagd. Zo bleek het o.a. noodzakelijk de post Reis- en representatiekosten te verhogen, waartegenover een verlaging van de post Parijs werd gesteld. Zo werden eveneens meer gelden beschikbaar gesteld voor het dringend noodzakelijke bindwerk, maar hiertegenover werd minder uitgetrokken voor de post Internationale betrekkingen. De personele lasten zijn daarentegen gestegen, omdat het dringend noodzakelijk moest worden geacht ook in 1959 enige verbetering aan te brengen in de salarissen der medewerkers.

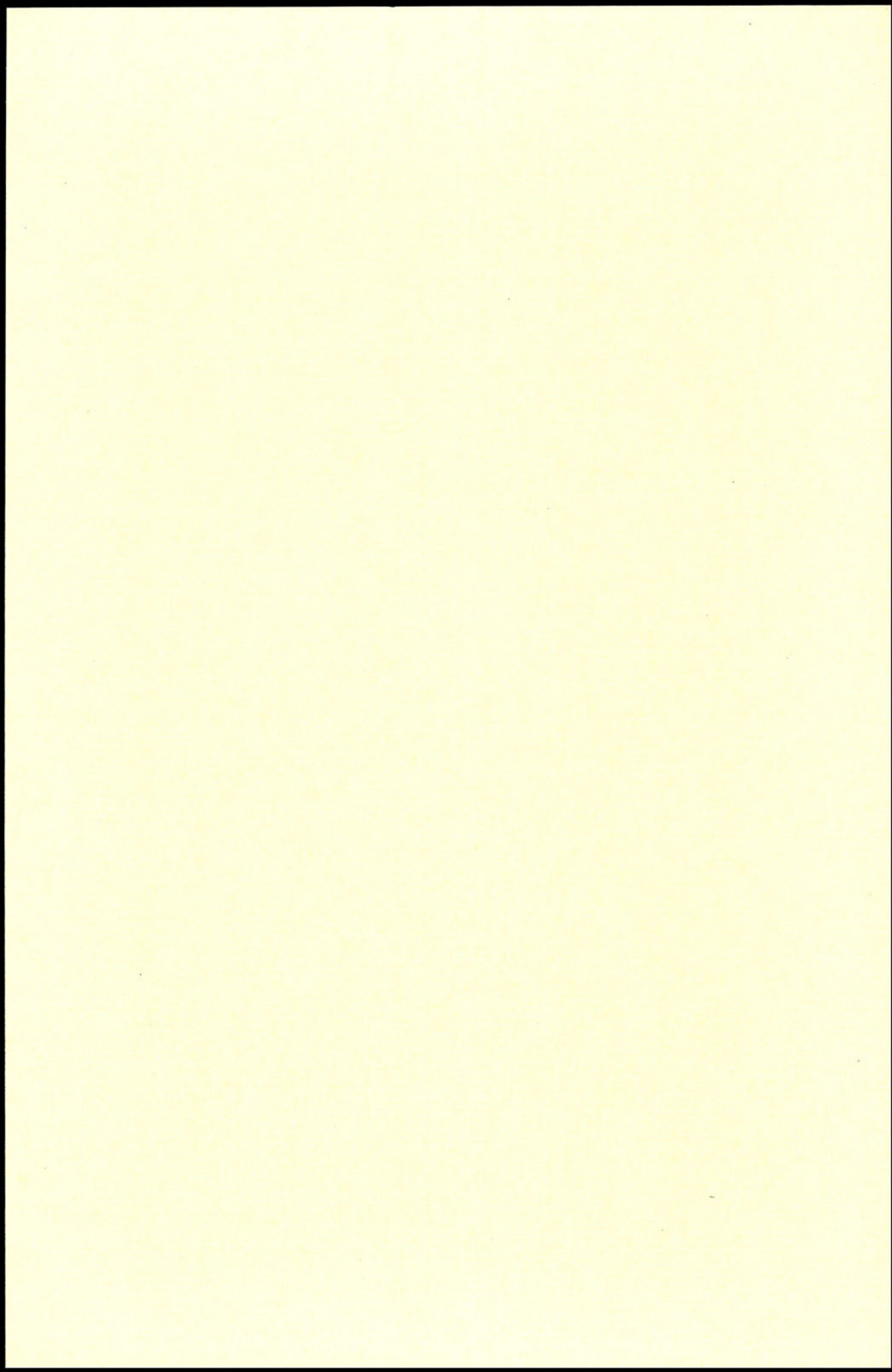
Door deze zeer beperkte verhoging der salarissen, die volstrekt noodzakelijk moet worden geacht, zal voor 1959 in totaal een bedrag nodig zijn van *f* 183.150.—, wat een accres betekent van slechts *f* 7.250.— tegenover de begroting van 1958, zoals deze werd vastgesteld vóór de compensatie der huurverhoging. Deze laatste kon bij het opmaken der begroting 1958 nog niet in rekening worden gebracht; het feitelijke accres voor 1959 is dus aanzienlijk lager dan *f* 7.250.—.

Van de rekening B is niet uitgegeven een bedrag van *f* 6.267.25. Het is dringend gewenst dit bedrag voorshands te reserveren voor het doel, waarvoor de op de rekening B bijgeschreven gelden beschikbaar werden gesteld, namelijk het herstel van oorlogsschade. Niet alleen, omdat het herstel van de gedurende de bezetting verloren gegane catalogus van het Russische kabinet urgent is, maar ook omdat de recente recuperatie van in beslag genomen collecties, zoals de door de Poolse regering teruggegevene, financiële consequenties hebben kan, o.a. door de noodzaak van restauratie. Van de op deze rekening gebrachte gift der Provincie Noord-Holland, bestemd voor het binden van boeken en restaureren van documenten, werd een bedrag van *f* 1.946.72 uitgegeven.

VAN GORCUM & COMP., ASSEN